

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

BAKALÁŘSKA DIPLOMOVÁ PRÁCE

Minamoto no Jošicune a jeho role v bitvě

u Dan no Ury a vzniku šógunátu

Minamoto no Yoshitsune and His Part in the Battle of
Dan no Ura and in the Establishment of the Shogunate

Vypracovala: Alžběta Roztočilová

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Sylva Martinásková

OLOMOUC 2014

Kopie zadání diplomové práce

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Akademický rok: 2011/2012

Studijní program: Filologie
Forma: Prezenční
Obor/komb.: Japonská filologie - Portugalská filologie (JA-PO)

Podklad pro zadání BAKALÁŘSKÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
ROZTOČILOVÁ Alžběta	Jelínkova 37, Brno - Žabovřesky	F09175

TÉMA ČESKY:

Postava Minamoto no Jošicuneho a jeho role v bitvě v Dan no ura a ve vzniku šógunátu

NÁZEV ANGLICKY:

Minamoto no Yoshitsune and his part in the Battle of Dan no ura and in establishing of the shogunate

VEDOUcí PRÁCE:

Mgr. Sylva Martinásková - ASJ

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

V této práci bych se chtěla zabývat postavou generála Minamoto no Jošicuneho, výjimečného válečníka a стратега. Zejména bych se chtěla věnovat úloze, již sebral v rozhodující námořní bitvě v Dan no ura (24.4.1185) a při následném vzniku japonského šógunátu.

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

Shinoda, Minoru. The founding of the Kamakura Shogunate 1180-1185. New York: Columbia University Press, 1960.
MacCullough, Helen Craig. Yoshitsune: a fifteenth-century Japanese chronicle. Stanford, California: Stanford University Press, 1971.
Grant, R. G. Námořní bitvy: 3 000 let válčení na moři. Praha: Knižní klub, 2010.
Mass, Jeffrey P. Yoritomo and the founding of the first Bakufu: the origins of dual government in Japan. Stanford, California: Stanford University Press, 1999.
Turnbull, Stephen R. Fighting ships of the Far East. Oxford: Osprey, 2002.
Morris, Ivan. The nobility of failure: Tragic heroes in the history of Japan. London: Secker & Warburg, 1975.

Podpis studenta:

Datum:

Podpis vedoucího práce:

Datum:

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně pod odborným vedením Mgr. Sylvy Martináskové a uvedla veškeré použité prameny a literaturu.

V Olomouci dne

Podpis.....

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucí své práce Mgr. Sylvě Martináskové nejen za čas věnovaný mé práci, ale také za cenné rady, ochotu a kontrolu. Rovněž bych chtěla poděkovat svým spolužákům a své rodině za korekturu a připomínky k práci.

Obsah

Ediční poznámka.....	7
Úvod.....	8
1. Historické pozadí bitvy u Dan no Ury.....	10
1.1 Události předcházející válce Genpei.....	10
1.1.1 Regenti z rodu Fudžiwara.....	10
1.1.2 Rebelie éry Hógen.....	11
1.1.3 Rebelie éry Heidži.....	12
1.1.4 Kijomoriho převrat.....	13
1.2 Válka Genpei.....	14
1.2.1 První bitva u Udži a její důsledky.....	14
1.2.2 Bitva u Išibašijamy.....	15
1.2.3 Bitva u řeky Fudži.....	16
1.2.4 Bitva u řeky Sunomata.....	16
1.2.5 Bitva v průsmyku Kurikara.....	17
1.2.6 Bitva u Mizušimy.....	17
1.2.7 Druhá bitva u Udži.....	18
1.2.8 Bitva v Iči no Tani.....	18
1.2.9 Bitva u Jašimy.....	19
2. Bitva u Dan no Ury.....	20
2.1 Situace na straně Tairů před bitvou.....	20
2.2 Situace na straně Minamotů před bitvou.....	21
2.3 Průběh bitvy u Dan no Ury.....	22
2.4 Důsledky bitvy.....	24
3. Vznik šógunátu.....	25
3.1 Vliv v Kjótě.....	25
3.2 Šugo a džitó.....	26
3.3 Kamakurské vojenské úřady.....	26
4. Minamoto no Jošicune.....	28
4.1 Život.....	28
4.1.1 Dětství.....	28
4.1.2 Setkání s Joritomem.....	29
4.1.3 Pobyt v Kjótě po bitvě u Dan no Ury.....	29
4.1.4 Útěk do severních provincií.....	30

4.1.5	Bitva u Koromogawy	31
4.2	Jošicuneho role v bitvě u Dan no Ury	31
4.3	Jošicuneho role ve vzniku šógunátu	34
4.3.1	Vztah s Joritomem	34
4.3.2	Spory s Kadžiwara no Kagetokim	35
4.3.3	Intervence ex-císaře Goširakawy	36
4.3.4	Shrnutí	38
5.	Odraz v kultuře a literatuře	39
5.1	Heike monogatari	40
5.2	Jošicune senbonzakura	40
5.3	Další texty	41
5.4	Výraz <i>hógan biiki</i>	42
5.5	Shrnutí	43
	Závěr	44
	Anotace	47
	Abstract in English	48
	Seznam použité literatury	49
	Seznam příloh	52
	Příloha č. 1	53
	Příloha č. 2	54

Ediční poznámka

K přepisu japonských jmen v této práci je použita česká transkripce, pouze v případě cizojazyčných zdrojů a bibliografických poznámek je ponechána transkripce původního jazyka. Japonská jména jsou uváděna v japonském pořadí, tj. na prvním místě příjmení, na druhém osobní jméno. Ženská jména cizího původu nejsou přechylována. Příjmení se skloňují pouze tehdy, nejsou-li následována partikulí ‚no‘ označující příslušnost osoby k rodu. Tituly literárních děl a všechna japonská slova kromě těch, která již mají svou podobu v českém jazyce, osobních a místních jmen a názvů období jsou uváděna v kurzívě. U literárních děl, která již mají zaužívaný český titul, je titul uveden i v češtině, u těch, která nemají, jen v japonštině. Znaky jsou uvedeny u jmen osob, za účelem snazší vyhledatelnosti. S výjimkou bitvy u Dan no Ury, jež je součástí tématu práce, nejsou u místopisných názvů ani dalších pojmenování znaky uvedeny. Pokud není uvedeno jinak, autorkou překladu citací je autorka této práce.

Úvod

V dnešní době se na přelom období Heian a Kamakura nahlíží jako na zlomový okamžik japonských dějin, kdy se vojenská šlechta a z ní vzešli šógunové stali na úkor císaře a dvorské šlechty hlavní mocenskou silou v Japonsku. Mohlo by nás překvapit, že boje, jež vyústily ve sjednocení tehdejšího státu pod jediný vládní orgán a vznik nového státního zřízení, které přetrvalo několik století, začaly jako pouhý spor mezi dvěma rody. V tomto období nebyl změně režimu přikládán velký důraz. Mezi nejvýznamnější osobnosti konce doby Heian patřily osobnosti jako ex-císař Goširakawa¹, hlava rodu Taira, Kijomori², a mladý ambiciózní Minamoto no Joritomo³, jenž dokázal spojit a podřídit si východní provincie tehdejšího Japonska. Přesto se jedním z nejopěvovanějších a nejpopulárnějších hrdinů této doby stal Joritomův mladší bratr, Jošicune⁴.

Minamoto no Jošicune byl i přes své mládí a minimum zkušeností pokládán za vynikajícího стратега. Část jeho života před tím, než se zapojil do bratrova tažení, je opředena mnoha legendami. Cílem této práce je však zaměřit se na úlohu, kterou měl v závěrečné bitvě války Genpei (1180–1185), námořní bitvě u Dan no Ury⁵, která se odehrála 25. 4. 1185, a na roli, již sehrál v zakládání prvního šógunátu.

V první kapitole se budeme věnovat událostem, které k bitvě u Dan no Ury vedly. V podstatě mají začátek již v 9. století, kdy mocný rod Fužiwara zavedl funkci císařského regenta, čímž omezil moc císaře. Ke konci 11. století se císařové pokusili získat moc zpět a začali s regenty soupeřit. V polovině 12. století se do sporu zapletly i vojenské rody Minamoto a Taira. Tyto nepokoje vyústily v likvidaci vůdců rodu Minamoto a nastolily tak dočasný mír. Dvacet let poté vstoupil na válečné pole Minamoto no Joritomo a započal tak válku Genpei, jejíž nejvýznamnější bitvy budou stručně rozebrány v druhé části této kapitoly.

Druhá kapitola se bude zabývat okolnostmi bitvy u Dan no Ury. Bude shrnovat situaci, v níž se nacházely jednotlivé strany konfliktu, prostředky, které pro bitvu měly k dispozici, a podmínky, za nichž do bitvy vypluly. Dále bude tato kapitola zahrnovat

¹ Goširakawa-tenno 後白河天皇 (1127–1192, na trůně 1155–1158).

² Taira no Kijomori 平清盛 (1118–1181).

³ Minamoto no Joritomo 源頼朝 (1147–1199).

⁴ Minamoto no Jošicune 源義経 (1159–1189).

⁵ Dan no Ura 壇ノ浦.

popis průběhu celé bitvy vzhledem k dostupným zdrojům a důsledky, jež vyplynuly nejen pro vítězné Minamoty, ale též pro poražené Tairy.

Třetí kapitola se zabývá vznikem kamakurského šógunátu, tedy převážně politickými událostmi, které k jeho vzniku přispěly, neboť se nejednalo o záležitost jednorázového charakteru. Naopak k ustanovení základních funkcí a vztahů mezi Kamakurou a Kjótem předcházelo několik let, během nichž vznikaly různé úřady zabývající se řízením a fungováním šógunátních záležitostí, a to nejen vojenských, ale především pozemkových. Podrobněji budou rozebrány události, jež se staly za života Minamoto no Jošicuneho, tedy do roku 1189, a jen ve stručnosti budou shrnuty události následujících deseti let, do nichž spadá rok 1192, jenž je považován za rok založení šógunátu, a následujících několika let, kdy v čele šógunátu stál Minamoto no Joritomo.

Předposlední kapitola je věnována životu Minamoto no Jošicuneho a jeho roli ve výše popsáných událostech. Ačkoli je velká část jeho života opředená mnoha legendami, v Jošicuneho životě existují události, které se skutečně odehrály a vedly k jeho setkání s Joritomem, jenž jej nechal velet několika úspěšným bitvám. Následkem Jošicuneho vítězství v bitvách a úspěchů v Kjótu bylo zhoršení vztahu s jeho bratrem, které vedlo až k Jošicuneho útěku do severních provincií a smrti, jež stejně jako jeho mládí inspirovala mnohé fantastické příběhy. Druhá a třetí část této kapitoly budou zaměřeny na nalezení Jošicuneho významu v bitvě u Dan no Ury a tomu, jak se mohl podílet na založení šógunátu a sjednocení tehdejšího Japonska.

V poslední kapitole se krátce zaměříme na odkaz, jenž válka Genpei, potažmo bitva u Dan no Ury, a Jošicuneho příběh zanechaly v japonské kultuře a literatuře. Válkou Genpei a založením kamakurského šógunátu se navždy změnilo uspořádání vládnoucí vrstvy japonské společnosti, lze tedy přepokládat, že se tyto změny a osoby, jež s nimi měly co do činění, objeví v literatuře.

1. Historické pozadí bitvy u Dan no Ury

Námořní bitvou u Dan no Ury skončila pět let trvající válka Genpei, tedy válka mezi rody Minamoto a Taira. Ačkoli se může zdát, že vypukla poměrně znenadání, události, jež v tuto válku vyústily, mají svůj počátek již v první třetině období Heian, kdy se vláda dostala do rukou rodu Fudžiwara. V polovině 12. století pak propukly první boje, v nichž proti sobě stanuli příslušníci rodů Minamoto a Taira, tentokrát ještě jakožto přímí následovníci císaře či ex-císaře, než jakožto vazalové spíše jen jménem, jako tomu bylo ve válce Genpei o několik desítek let později.

1.1 Události předcházející válce Genpei

1.1.1 Regenti z rodu Fudžiwara

Moc císaře byla v 9. století oslabována vlivným rodem Fudžiwara, který si sňatkovou politikou zajistil moc nad císařským rodem, čímž v podstatě získal vládu nad zemí. V roce 858 Fudžiwara no Jošifusa⁶ zavedl novou tradici regentů a velmi mladých císařů, tím že svého sedmiletého vnuka dosadil na trůn jako císaře Seiwu⁷ a ustanovil sebe sama jeho regentem. Tato tradice moc z rukou císaře prakticky odebrala⁸.

Císař se tedy spíše než vládcem stal nositelem kultury, která u císařského dvora v Kjótu skutečně vzkvétala. Zatímco dvorská šlechta v hlavním městě věnovala svůj čas kultuře, provinční šlechtici, správci provincií, se snažili o získání skutečné moci, jíž bylo třeba k udržení pořádku v zemi⁹. Tato provinční šlechta byla velmi často tvořena příslušníky vedlejších větví císařského rodu, jako tomu bylo například i u rodu Taira či Minamoto, nebo právě také u rodu Fudžiwara¹⁰. Příjmení Minamoto vytvořil pro své děti císař Saga¹¹ v roce 814, příjmení Taira v roce 825 císař Kanmu¹² pro svého vnuka. V této tradici pokračovali i další císaři, např. rod Minamoto, odvozoval svůj původ od výše zmíněného císaře Seiwy. Jelikož potomci císaře z několikáté generace nemohli u dvora

⁶ Fudžiwara no Jošifusa 藤原良房 (804–872).

⁷ Seiwa-tenno 清和天皇 (850–878, na trůně 858–876) byl vnukem Fudžiwara no Jošifusy a pravnukem císaře Sagy.

⁸ HENSHALL, K. G. *A History of Japan: From Stone Age to Superpower*. New York: St. Martin's Press, 1999. s. 26.

⁹ Tamtéž, s. 27.

¹⁰ FAIRBANK, J. K.; REISCHAUER, E. O.; CRAIG, A. M. *East Asia: Tradition & Transformation*. 2. vyd. Boston: Houghton Mifflin Co., 1989. s. 359

¹¹ Saga-tenno 嵯峨天皇 (786–823, na trůně 809–823).

¹² Kanmu-tenno 桓武天皇 (737–806, na trůně 781–806).

dosáhnout vyšších pozic, stávali se správci provincií a venkovských statků. Díky svému dvorskému původu však tvořili nejvyšší vrstvu provinční šlechty¹³.

Nezájmem dvorské šlechty z hlavního města o dění v provinciích, a pochopitelně také díky izolovanosti od dvora způsobené velkou vzdáleností, provinční šlechta posílila. Samozřejmě na rozdíl od dvorské šlechty bylo třeba, aby měli provinční správci své vojenské jednotky, s jejichž pomocí by mohli udržovat pořádek a bezpečnost území. Kdyby ho bylo nutné bránit, na své patrony v Kjótu se spoléhat nemohla, a proto se provinční šlechta snažila upevňovat vztahy se šlechtici ze sousedních provincií. Hlavní příčinou vzniku vojenské šlechty tedy nebyla touha po získání dalších oblastí, ale ochrana vlastního území a míru¹⁴.

1.1.2 Rebelie éry Hógen

Co se císařského dvora týče, prvním, kdo se pokusil o prolomení fudžiwarské nadvlády, byl císař Širakawa¹⁵, který se poměrně brzy vzdal trůnu. Avšak i poté, co se císařem stal jeho syn Horikawa¹⁶, vládl de facto dál, čímž vytlačil moc fudžiwarského regenta. Takto zavedl novou tradici ex-císařů¹⁷ zasahujících do vlády. Moc se sice alespoň částečně vrátila do rukou císařského rodu, nicméně na vztazích mezi hlavami provincií a jejich patrony u dvora se příliš nezměnilo.

Ke konci 11. století měly již rody v provinciích takovou moc, že by byly schopny zasahovat do dění na císařském dvoře. V roce 1156 došlo k boji o moc, kde na jedné straně stál císař Goširakawa s regentem Fudžiwara no Tadamičim¹⁸ a jejich protivníky byli ex-císař Sutoku¹⁹ a ministr po levici Fudžiwara no Jorinaga²⁰. Císař Goširakawa si na pomoc pozval vůdce rodu Taira, Kijomoriho, zatímco ex-císař Sutoku vůdce rodu Minamoto, Tamejošiho²¹. V následné bitvě, první mezi Tairy a Minamoty, zvítězila strana císaře Goširakawy a Taira no Kijomoriho, Jorinaga padl v boji, Tamejoši byl

¹³ REISCHAUER, E. O.; KATŌ, I. *Japan – An Illustrated Encyclopedia*. 1. vyd. Tokyo: Kodansha Ltd., 1995. s. 965.

¹⁴ HALL, J. W.; JANSEN, M. B.; KANAI, M.; TWITCHETT, D. *The Cambridge History of Japan Volume 3: Medieval Japan*. 6.vyd. Cambridge New York: University Press, 2006. s. 48.

¹⁵ Širakawa-tenno 白河天皇 (1053–1079, na trůně 1073–1087).

¹⁶ Horikawa-tenno 堀河天皇 (1078–1107, na trůně 1087–1107).

¹⁷ *Insei* 院政 byl systém vlády ex-císaře, tedy císaře, jenž abdikoval a odešel do ústraní, odkud však stále zasahoval do vlády. Úřad pracující pro ex-císaře nezávislý na ostatních institucích, nicméně mající stejnou moc jako císař a jeho úřady, se nazývá *inčó* 院庁.

¹⁸ Fudžiwara no Tadamiči 藤原忠通 (1097–1164, regentem od roku 1121).

¹⁹ Sutoku-tenno 崇徳天皇 (1119–1164, na trůně 1123–1142).

²⁰ Fudžiwara no Jorinaga 藤原頼長 (1120–1156) byl mladším bratrem výše zmíněného Tadamičiho.

²¹ Minamoto no Tamejoši 源為義 (1096–1156).

popraven a ex-císař Sutoku poslán do vyhnanství. Císař Goširakawa odstoupil v roce 1158 z trůnu, avšak jako ex-císař se účastnil politického dění až do své smrti v roce 1192.

1.1.3 Rebelie éry Heidži

Vítězství v bitvě během rebelie éry Hógen v roce 1156 vyneslo Taira no Kijomorimu dobré postavení v Kjótu. O tři roky později se však proti němu postavil syn poraženého Minamoto no Tamejosiho, Jošitomo²². V předešlé bitvě sice bojoval po boku Tairů a nesl tak velký podíl na porážce svého otce, nebyl však spokojen, neboť se mu na rozdíl od Kijomoriho nedostalo přílišného uznání u císařského dvora.

Když na počátku roku 1160 odjel Kijomori z Kjóta, aby navštívil chrámy v provincii Kumano, Jošitomo a Fudžiwara no Nobujori²³ využili příležitosti, unesli ex-císaře Goširakawu z jeho paláce a císaře Nidžóa²⁴ z jeho pokojů v císařském paláci. Císařský palác obsadili a ex-císaře i císaře v něm zadrželi²⁵. Nobujori posléze přinutil císaře, aby jej jmenoval velkým ministrem, nicméně podcenil Kijomoriho schopnosti. Kijomori se totiž spěšně vrátil do Kjóta, a protože Nobujori nepovažoval za nutné na něj útočit, podařilo se Kijomorimu nejen zajistit útěk císaře a ex-císaře ze zajetí, ale také porazit vzbouřence. Nobujori a Jošitomův nejstarší syn²⁶ byli popraveni a Jošitomo a jeho druhý nejstarší syn²⁷ byli zabiti na útěku.

Třebaže nebylo běžné nechat na živu rodinu poraženého soka, Kijomori se rozhodl zbylé Jošitomovy syny ušetřit²⁸ a pouze je rozdělit a poslat do vyhnanství na různá místa v Japonsku: nejstarší, třináctiletý, Joritomo byl umístěn do rodiny Hódžó no Tokimasy²⁹ z provincie Izu, tři nejmladší synové³⁰, z nichž nejmladšímu Jošicunemu byl teprve jeden rok, byli posláni do buddhistických klášterů, kde se měli stát mnichy³¹. O zbývajících třech synech³² se prameny nezmiňují, nicméně Norijori se později stal Joritomovým

²² Minamoto no Jošitomo 源義朝 (1123–1160).

²³ Fudžiwara no Nobujori 藤原信頼 (1133–1160).

²⁴ Nidžó-tenno 二条天皇 (1143–1165, na trůně 1158–1165) byl nejstarším synem ex-císaře Goširakawy.

²⁵ SANSOM, G. *A History of Japan to 1334*. Stanford: Stanford University Press, 1958. s. 257.

²⁶ Minamoto no Jošihira 源義平 (1140–1160).

²⁷ Minamoto no Tomonaga 源朝長 (1144–1160).

²⁸ HENSHALL. *A History of Japan*. s. 28.

²⁹ Hódžó Tokimasa 北条時政 (1138–1215). Rod Hódžó byl jednou z vedlejších větví rodu Taira.

³⁰ Ano Zendžó 阿野全成 (1153–1203), Minamoto no Gien 源義円 (1155–1181) a Minamoto no Jošicune.

³¹ MORRIS, Ivan. *The Nobility of Failure: Tragic Heroes in the History of Japan*. London: Martin Secker & Warburg, Ltd., 1975. s. 72.

³² Minamoto no Marejoši 源希義 (1152–1182), Minamoto no Norijori 源範頼 (1156–1193), Minamoto no Jošikado 源義門.

vazalem a velitelem jeho vojsk, je tedy pravděpodobné, že byl, stejně jako jeho starší bratr, poslán do rodiny některého z pánů východních provincií.

1.1.4 Kijomoriho převrat

Po rebelii éry Heidži sice nastal klid zbraní, avšak v Kjótě spolu začali soupeřit o moc Taira no Kijomori a ex-císař Goširakawa. V roce 1167 se Kijomori stal velkým ministrem a neváhal do významných pozic dosazovat své syny. Hned v příštím roce tak ex-císař přiměl odstoupit svého pětiletého vnuka, císaře Rokudžóa³³, a dosadil na trůn svého sedmiletého syna jako císaře Takakuru³⁴. O čtyři roky později Kijomori zařídil sňatek mezi mladým císařem a svou dcerou Tokuko³⁵.

Moc vojenského rodu Taira budila v hlavním městě neklid, jelikož se doposud nestalo, aby příslušníci provinční šlechty získali u dvora takovou moc. Tairové si toho byli vědomi a vzhledem ke své vojenské síle dávali svou nadřazenost bez ostychu najevo, což jen podpořilo proti-tairovské nálady, které vyústily v roce 1177 ve spiknutí v Šišigatani³⁶. Ačkoli se nejednalo o událost, která by Tairy výrazněji ohrozila, Kijomori jí využil a spiklence, z nichž většina náležela k rodu Fudžiwara, krutě potrestal. Například mnich Saikó³⁷ byl mučen a následně popraven, což vyvolalo kromě nepřátelství v Kjótě také hněv mocných klášterů³⁸. Posty poražených pak Kijomori nabídl svým vazalům a spojencům.

O dva roky později, v roce 1179, Kijomori přiměl císaře Takakuru, aby odstoupil, a na uvolněný trůn dosadil jeho syna, svého vnuka, jako císaře Antokua³⁹. Sám se stal jeho regentem. Ve stejném roce obsadil Kijomori Kjóto svými vojáky pod záminkou znovuzískání pozemků, které Goširakawa zabavil ve svůj prospěch poté, co zemřel Kijomoriho syn Šigemori⁴⁰. Ex-císaře nechal uvěznit a řadu vysokých úředníků, kteří působili u dvora i po dřívějším spiknutí, nechal vyhnat nebo přeřadit na nižší pozice⁴¹. Takto získal převážnou část moci nad tehdejší Japonskem.

³³ Rokudžó-tenno 六条天皇 (1164–1176, na trůně 1165–1168).

³⁴ Takakura-tenno 高倉天皇 (1161–1181, na trůně 1168–1180) byl sedmým synem ex-císaře Goširakawy.

³⁵ Taira no Tokuko 平徳子 (1155–1213), později známá jako císařovna Kenreimon-in 建礼門院.

³⁶ SANSOM. *A History of Japan to 1334*. s. 275.

³⁷ Saikó 西光 (?–1177), původně Fudžiwara no Moromicu 藤原師光.

³⁸ Tamtéž, s. 269.

³⁹ Antoku-tenno 安徳天皇 (1178–1185, na trůně 1180–1185).

⁴⁰ Taira no Šigemori 平重盛 (1138–1179) byl nejstarším synem Taira no Kijomoriho.

⁴¹ SANSOM. *A History of Japan to 1334*. s. 275.

1.2 Válka Genpei

Převrat, který Taira no Kijomori provedl, ještě posílil doposud silné proti-tairovské nálady. Jedním z jejich projevů byla výzva, již jménem prince Močihita⁴² zaslal Minamoto no Jorimasa⁴³ svým příbuzným na venkově a také klášterům, které Kijomori urazil popravou mnicha Saikóa. Jorimasa si i přes příslušnost k rodu Minamoto dokázal udržet pozici u dvora, a dokonce si získal Kijomoriho důvěru. Nyní se však rozhodl proti Tairům zakročit. Vyhledal prince Močihita, jemuž byl již dvakrát upřen nárok na trůn (poprvé, když se císařem stal jeho mladší bratr Takakura, a podruhé, když se jím stal jeho synovec Antoku), pravděpodobně proto, že mladší císaři se nemohli aktivně zapojovat do vládních úkonů a Močihito by se tak stal překážkou jak pro svého otce, tak pro jeho rivala Kijomoriho. Poté, co mu Jorimasa přednesl své úmysly, totiž, že se chystá Tairy svrhnout a prince považuje za svého kandidáta na trůn, se s ním princ spojil a svolal tažení proti Tairům⁴⁴. Toto spiknutí bylo počátečním impulsem války Genpei.

1.2.1 První bitva u Udži a její důsledky

Spiknutí proti vládě Taira no Kijomoriho, které plánovali Minamoto no Jorimasa a princ Močihito, bylo odhaleno, a oba byli nuceni z Kjóta uprchnout. Princi Močihitovi se podařilo ukrýt v chrámu Ondžó u jezera Biwa, avšak zdejší jednotky bojových mnichů byly oslabeny boji s jinými sektami a nebyly ve stavu prince chránit, a proto byl Močihito nucen chrám opustit. Společně s Jorimasou zamířili do Nary, ale byli dostiženi tairskými oddíly u kláštera Bjódóin na řece Udži. Jorimasa spáchal sebevraždu poté, co byl vážně zraněn, když se snažil pomoci princi uniknout. Jeho snaha však byla bezúspěšná, neboť Močihito byl zanedlouho chycen a popraven⁴⁵. Vítězní Tairové poté vypálili chrám Ondžó a jako varování nechal Taira no Šigehira⁴⁶ vypálit také narské kláštery Kófukudži a Tódaidži⁴⁷.

Přestože tato bitva proti Tairům nebyla vítězná, na výzvu prince Močihita a Minamoto no Jorimasy nebylo zapomenuto. Brzy na ni zareagoval v provincii Izu sídlící Minamoto no Joritomo, který si vybojoval podporu místní šlechty ve východních

⁴² Močihito-ó 以仁王 (1151–1180) byl třetím synem ex-císaře Goširakawy.

⁴³ Minamoto no Jorimasa 源頼政 (1106–1180) byl jeden z mála Minamotů ve vyšší dvorské pozici.

⁴⁴ SHINODA, M. *The Founding of the Kamakura Shogunate 1180–1185*. New York: Columbia University Press, 1960. s. 49.

⁴⁵ MORTON, W. S.; OLENIK, J. K. *Japan: Its History and Culture*. 4. vyd. New York: McGraw-Hill, Inc., 2004. s. 57.

⁴⁶ Taira no Šigehira 平重衡 (1157–1185) byl pátým synem Taira no Kijomoriho.

⁴⁷ TURNBULL, S. *The Samurai Sourcebook*. 2. vyd. London: Cassell, 2000. s. 200.

provinciích a „zakládaje svou autoritu jednak na výzvě prince Močihita, a také na svém vlastním spojení s oblastí Kantó skrze své předky“⁴⁸ byl uznán nejen jakožto vůdce rodu Minamoto, ale v podstatě i vojenský velitel celé oblasti. Ačkoli byl velitelem, účastnil se jen několika prvních bitev a všechny následující již vedli jen jeho následovníci a vazalové zaštitěni jeho vlajkou. Joritomo se tak mohl soustředit převážně na administrativní řízení.

1.2.2 Bitva u Išibašijamy

První bitvou, jíž do války Minamoto no Joritomo vstoupil, byla bitva u Išibašijamy, v září roku 1180. Došlo k ní poté, co Joritomo se svou armádou vyrazil z provincie Izu průsmykem Hakone k hlavnímu městu a Taira no Kijomori prohlásiv Joritoma za vzbouřence vyslal z Kjóta armádu, aby nepřítele zastavila. Ačkoli narychlo sestavené vojsko tvořili kromě zkušených válečníků také obyčejní a tedy v boji nezkušení lidé, podařilo se Tairům vzbouřence porazit. Za vítězství Kijomori vděčil zejména početní převaze svého vojska – oproti Joritomovu oddílu čítajícímu celkově asi 300 mužů, měl tairský velitel Óba Kagečika⁴⁹ k dispozici asi 3000 vojáků⁵⁰. V úzkém průsmyku u Išibašijamy byl však Joritomo jen s pouhými padesáti muži, a tak dříve než stihly dorazit posily, skončil boj pro Minamoty drtivou porážkou⁵¹.

Joritomo byl nucen z bitvy uprchnout a Tairové se jej rozhodli pronásledovat. Kagečika vyslal Kadžiwaru Kagetokiho⁵², aby Joritoma chytil, nicméně i přesto, že se Kagetokimu podařilo Joritoma najít (údajně se skrýval v dutém stromě⁵³), neprozradil ho, poslal své muže jiným směrem a posléze se k Joritomovi připojil⁵⁴. Později se stal jedním z Joritomových nejdůvěryhodnějších vazalů. I přesto, že bitvu prohrál, získal Joritomo na svou stranu kromě Kagetokiho i rod Miura ovládající provincie Awa, Kazusa a Šimosa⁵⁵. Po bitvě se stáhl do Kamakury, původně malé vesnice v provincii Sagami, z níž však během několika málo let vybudoval obstojné sídlo své vlády.

⁴⁸ SHIVELY, D. H.; McCULLOUGH, W. H. *The Cambridge History of Japan Volume 2: Heian Japan*. New York: Cambridge University Press, 1999. s. 702.

⁴⁹ Óba Kagečika 大庭景親 (?–1180).

⁵⁰ DE BENVILLE, J. S. *Saitō Musashi-bō Benkei (Tales of the Wars of the Gempei) – Volume II*. Yokohama: J. S. De Benneville, 1910. s. 29.

⁵¹ FARRIS, W. W. *Heavenly warriors*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1992. s. 291

⁵² Kadžiwara Kagetoki 梶原景時 (1162–1200).

⁵³ TURNBULL, S. R. *The Samurai: A Military History*. 1. vyd. New York: Macmillan, 1977. s. 50.

⁵⁴ SEAL, F. W. Kajiwara Kagetoki. *The Samurai Archive Japanese History Page* [online]. 2007. [Cit 15. 3. 2014] Dostupné z: <http://www.samurai-archives.com/kagetoki.html>

⁵⁵ RYNDOVÁ, J. *Drama "Jošicune mezi květy sakur"*. Minamoto no Jošicune jako stratég, dvořan a literární mýtus. Praha, 2013. s. 21.

1.2.3 Bitva u řeky Fudži

Po porážce u Išibašijamy se Joritomo několik měsíců soustředil na nalezení dalších spojenců. Když se mu podařilo získat dostatečnou podporu, obrátil svou pozornost opět k oblastem v blízkosti hlavního města. Joritomo v tomto regionu, stejně jako v domácích východních oblastech, vyzval místní šlechtu, aby vyhnala správce vyslané z Kjóta⁵⁶. Někteří šlechtici z těchto oblastí jeho výzvy skutečně uposlechli, na což Tairové zareagovali vypravením vojsk, která měla za úkol tyto vzpoury potlačit.

Joritomo zůstal v Kamakuře, vstříc nepříteli ale vyslal své vojsko vedené Kisem Jošinakou⁵⁷ a Minamoto no Jukiem⁵⁸. V čele soupeřovy armády stál Kijomoriho vnuk, Koremori⁵⁹, jenž se však z bitvy stáhl zpět do Kjóta, když zjistil, že Minamotové jsou ve značné přesile (uvádí se, že Tairové měli armádu o 70 000 mužích, zatímco Minamotové veleli 200 000 vojákům)⁶⁰. K bitvě tedy nakonec nedošlo.

1.2.4 Bitva u řeky Sunomata

Po smrti Taira no Kijomoriho v roce 1181 se hlavním velitelem tairských vojsk stal jeho syn Munemori⁶¹. V létě téhož roku se u řeky Sunomata v provincii Owari střetla armáda pod vedením jeho bratra Tomomoriho⁶² s vojskem Minamoto no Jukiieho. Jukiie a jeho muži přebrodili uprostřed noci řeku a pokusili se nepozorovaně vniknout do nepřátelského tábora, avšak tairští bojovníci své protivníky závčas odhalili a zatlačili je zpět na druhý břeh⁶³. Jukiie se jen s velkým štěstím podařilo uniknout.

Tairové tohoto vítězství nevyužili, a tak se tato bitva stala na dva roky poslední velkou bitvou. V roce 1182 vypukl v západních provinciích hladomor, kvůli němuž bylo velmi obtížné zajistit dostatek potravin pro hlavní město a samozřejmě ještě obtížnější zajistit zásobování velké armády⁶⁴. Veškeré boje proto byly přerušeny.

⁵⁶ MASS, J. P. *Yoritomo and the Founding of the First Bakufu: The Origins of Dual Government in Japan*. Stanford: Stanford University Press, 1999. s. 74.

⁵⁷ Kiso Jošinaka 木曾義仲 nebo také Minamoto no Jošinaka 源義仲 (1154–1184) byl bratrancem Joritoma.

⁵⁸ Minamoto no Jukiie 源行家 (1141/1143 – 1186) byl strýcem Joritoma a Jošinaky.

⁵⁹ Taira no Koremori 平維盛 (1160–1184) byl synem Taira no Šigemoriho.

⁶⁰ SHIVELY; McCULLOUGH. *The Cambridge History of Japan Volume 2*. s. 703.

⁶¹ Taira no Munemori 平宗盛 (1147–1185) byl třetím synem Taira no Kijomoriho.

⁶² Taira no Tomomori 平知盛 (1152–1185) byl čtvrtým synem Taira no Kijomoriho.

⁶³ TURNBULL. *The Samurai Sourcebook*. s. 201.

⁶⁴ SHIVELY; McCULLOUGH. *The Cambridge History of Japan Volume 2*. s. 704.

1.2.5 Bitva v průsmyku Kurikara

Již v této době choval Joritomo podezření vůči svému bratranci Jošinakovi. Aby odvedl Joritomovu pozornost jiným směrem, zaměřil se Jošinaka na boj proti Tairům. Těm se totiž pod vedením Taira no Koremoriho podařilo na jaře roku 1183 dobýt některé z jeho pevností v provincii Ečizen⁶⁵. Na rozdíl od bitvy u řeky Fudži (viz kapitola 1.2.3) Koremori neustoupil a k bitvě na úbočí hory Tonami⁶⁶, v průsmyku Kurikara, v provincii Eččú skutečně došlo.

Jošinaka nechal na vzdáleném vrcholku vyvěsit prapory, takže se Tairům zdálo, že budou muset čelit mnohem větší armádě⁶⁷. Zastavili se tedy na noc pod vrcholem hory Tonami, aby nabrali síly. Během noci Jošinakovy oddíly nepřítele obklíčily a snadno dosáhly vítězství⁶⁸.

Pro rod Taira byla tato prohra osudná, neboť umožnila Jošinakovi pokračovat ke Kjótu. Poražení Tairové nedokázali v krátkém čase sehnat dostatečnou vojenskou sílu na obranu hlavního města, a tak, zatímco se ze severu blížil Jošinaka a z východu Jukiie⁶⁹, urychleně Kjóto opustili. Pod vedením Taira no Munemoriho a Koremoriho zamířili s dětským císařem a císařskými regáliemi⁷⁰ na Kjúšú⁷¹.

1.2.6 Bitva u Mizušimy

Ex-císař Goširakawa, který byl v době tairského útěku mimo Kjóto, označil po svém návratu Joritomovu armádu za císařské vojsko a obránce císařského dvora⁷² a nařídil Jošinakovi a Jukiemu, aby prchající Tairy dostihli a získali zpět císařské regálie i „uneseného“ císaře⁷³.

Jošinakovy oddíly vedené generálem Jadou Jošijasuem⁷⁴ je pronásledovaly až k zátocce u ostrova Mizušima ve Vnitřním moři, kde se nalodily a plánovaly zaútočit na tairskou pevnost Jašima na ostrově Šikoku. Jejich lodě ovšem byly napadeny loďstvem vedeným Taira no Tomomorim a Noricunem⁷⁵, kteří byli zkušenější v boji na moři a měli

⁶⁵ SANSOM. *A History of Japan to 1334*. s. 293.

⁶⁶ Bitva v průsmyku Kurikara také bývá nazývána bitvou u hory Tonami.

⁶⁷ TURNBULL. *The Samurai Sourcebook*. s. 202.

⁶⁸ MORTON; OLENIK. *Japan: Its History and Culture*. s. 59.

⁶⁹ Tamtéž.

⁷⁰ Císařské regálie, také známé jako Tři posvátné poklady jsou meč *Kusanagi*, zrcadlo *Jata no kagami* a klenot *Jasakani no magatama*.

⁷¹ SHIVELY; McCULLOUGH. *The Cambridge History of Japan Volume 2*. s. 705.

⁷² Tamtéž.

⁷³ SANSOM. *A History of Japan to 1334*. s. 297.

⁷⁴ Jada Jošijasu 矢田義康 (?-?).

⁷⁵ Taira no Noricune 平教経 (1160–1185) byl synovcem Taira no Kijomoriho.

početní převahu, neboť část Jošinakovy armády se během cesty vrátila do hlavního města, jelikož se k němu blížilo vojsko vedené Minamoto no Jošicunem. Navíc měli Tairové na svých lodích jízdní oddíly, které pronásledovaly vojáky, jimž se podařilo dostat na břeh, takže vojsko Minamotů snadno porazili⁷⁶.

1.2.7 Druhá bitva u Udži

I přes nepříznivý výsledek v námořní bitvě, se Jošinakovi povedlo na konci roku 1183 ovládnout Kjóto. Začal si nárokovat větší odměny a uznání, než mu byl Joritomo ochoten připustit, a naplnil tak Joritomovo podezření, že se chce dostat do čela rodu Minamoto. Jošinakovi vojáci se také v Kjótě začali chovat natolik špatně, že si dvorská šlechta stěžovala na jejich přítomnost ex-císaři, který tuto stížnost společně se stížností na Jošinakovo povýšené jednání předal Joritomovi. Ten si tedy na ex-císaři vymohl uznání autority své vlády a začal plánovat trestnou výpravu. Jošinaka ihned Goširakawu zajal, nechal si od něj udělit titul *asahi šógun* a přinutil ho, aby opět označil Joritoma za vzbouřence⁷⁷.

Pro Joritoma byl tento akt jednoznačnou zradou, a proto vyslal do Kjóta své dva mladší bratry, Norijoriho a Jošicuneho, v čele 60 000 mužů⁷⁸, aby Jošinaku odstranili.

Druhá bitva u řeky Udži tedy nebyla bitvou proti Tairům, ale bojem vnitřním. Norijoriho a Jošicuneho vítězstvím nad Jošinakou byl rod Minamoto sjednocen pod jediného vojenského velitele, Joritoma. Poražený Jošinaka spáchal sebevraždu útěku z bitvy u řeky Udži⁷⁹. Minamoto no Jošicune byl posléze svým bratrem Joritomem, jenž byl opět jmenován velitelem císařských vojsk, ustanoven jako kamakurský zástupce v hlavním městě.

1.2.8 Bitva v Iči no Tani

Tairové, povzbuzení svým vítězstvím u Mizušimy, chtěli získat zpět Kjóto. Přelavili se přes Vnitřní moře a zbudovali pevnost Iči no Tani, jež se zdála být nedobytná, zejména díky své poloze mezi velmi strmými horami na jedné straně a mořem na straně druhé⁸⁰.

⁷⁶ GRANT, R. G. *Námořní bitvy: 3000 let válčení na moři*. 1. vyd. Praha: Knižní klub, 2010. s. 56.

⁷⁷ MASS, J. P. *Warrior Government in Early Medieval Japan*. London: Yale University Press, Ltd., 1974. s. 74.

⁷⁸ SHINODA. *The Founding of the Kamakura Shogunate 1180–1185*. s. 85.

⁷⁹ SHIVELY; McCULLOUGH. *The Cambridge History of Japan Volume 2*. s. 707.

⁸⁰ SANSOM. *A History of Japan to 1334*. s. 298.

Jošicune, jemuž bylo svěřeno velení nad celým vojskem, ji přesto dokázal dobýt. S malou skupinou jezdců vystoupal na kopce nad pevností, a když Norijoriho oddíly začaly útočit na jedné straně, sjel se svými jezdci z příkrých úbočí a napadl Tairy z neočekávaného směru⁸¹. Překvapivým útokem na málo střežený zadní trakt pevnosti zdolal tairskou obranu a způsobil v řadách nepřítele značné škody – během útoku zahynulo více než tisíc tairských vojáků a o život přišlo také několik jejich vůdců⁸², přesto se však Munemorimu s císařem podařilo uniknout do pevnosti Jašima na ostrově Šikoku.

1.2.9 Bitva u Jašimy

Od bitvy v Iči no Tani uplynulo sedm měsíců, než mohl Jošicune pokračovat v pronásledování uprchlého nepřítele. Důvody pro toto zdržení byly dva. Prvním z nich byl nedostatečný počet lodí⁸³, které měli Minamotové k dispozici, a druhým důvodem bylo nebezpečí, které jim hrozilo ze strany spojenců rodu Taira. Přestože Tairové přehali, jejich spojenci měli kontrolu nad Vnitřním mořem a byli jim stále věrní⁸⁴.

Když tedy Jošicune získal dost lodí, vyrazil směrem k Jašimě. Cestou ho však stihla bouře a připravila ho o velkou část loďstva. Díky prudkému větru se ale malé skupině podařilo dostat k cíli velmi rychle. Jošicuneho jednotky se vylodily nedaleko Jašimy, kde počkaly do večera. Tehdy Jošicune nechal okolo pevnosti rozdělat velké ohně a vyvolal tak dojem, že jeho armáda je větší, než skutečně byla⁸⁵. Tairové byli připravení na útok z moře spíše než z pevniny a oklamání iluzí o velikosti nepřátelského vojska začali s mladým císařem prchat po moři.

Jošicuneho oddíly obsadily pevnost a získaly další lodě, teprve poté se pustily do pronásledování⁸⁶. S pomocí Miury Jošizumiho⁸⁷, který se dobře vyznal v místních vodách⁸⁸, Jošicune pronásledoval lodě Tairů, dokud je nedostihl a následně neporazil v bitvě u Dan no Ury⁸⁹.

⁸¹ MORTON; OLENİK. *Japan: Its History and Culture*. s. 60.

⁸² SHINODA. *The Founding of the Kamakura Shogunate 1180–1185*. s. 86.

⁸³ Tamtéž, s. 89.

⁸⁴ MORTON; OLENİK. *Japan: Its History and Culture*. s. 60.

⁸⁵ GRANT. *Námořní bitvy*. s. 56.

⁸⁶ MORTON; OLENİK. *Japan: Its History and Culture*. s. 61.

⁸⁷ Miura Jošizumi 三浦義澄 (1127–1200).

⁸⁸ MORTON; OLENİK. *Japan: Its History and Culture*. s. 61.

⁸⁹ SHIVELY; McCULLOUGH. *The Cambridge History of Japan Volume 2*. s. 707.

2. Bitva u Dan no Ury

Bitvou u Dan no Ury skončila válka Genpei. Bitva se odehrála 25. 4. 1185 ve vodách Vnitřního moře, v Šimonoseckém průlivu. Oba zneprátelené rody Minamoto a Taira se plavily na „veslových galérách, jež nesly samuraje vyzbrojené luky, meči a dýkami“⁹⁰. Galérami jsou zřejmě míněny malé lodě, původně určené spíše k rybolovu, či sloužící jako přívozy, z nichž každá mohla uvést maximálně okolo sedmdesáti mužů⁹¹.

Tairové měli méně lodí, nicméně již po generace bylo jejich povinností bojovat s piráty v oblasti Vnitřního moře. Proto nejenže měli v námořních bojích více zkušeností, ale kromě toho, znali i proměnlivé mořské proudy Šimonoseckého průlivu⁹² lépe než jejich protivník. Minamotové Tairy předčili v bojích na souši, avšak na moři mnoho zkušeností neměli. K jejich vojsku se však přidala řada místních rodů z přilehlých provincií Šikoku i Honšú, které mohly poskytnout alespoň nějaké informace týkající se bojů na moři. Nicméně velitel Minamotů, Jošicune, byl schopen velmi rychlého rozhodování i tváří v tvář nepříteli a byl považován za taktického génia, neboť byl schopen využít strategických výhod, kdykoli se objevily.

2.1 Situace na straně Tairů před bitvou

Za ideálního nástupce Taira no Kijomoriho byl považován jeho syn Šigemori⁹³. Jelikož však zemřel již v roce 1179, stanuli po Kijomoriho smrti v čele rodu a vojsk Šigemoriho méně schopní bratři Tomomori a Munemori, z nichž ani jeden neměl otcovo vůdcovské charisma a vojenské schopnosti. Tomomori byl jen průměrným stratégem a Munemori, starší z bratrů, neměl vlohy pro vedení armády ani rodu⁹⁴. Mnozí z jejich generálů a vazalů jim tedy příliš nedůvěřovali, a kromě těch nejvěrnějších, se mnozí raději rozhodli zaujmout v konfliktu neutrální postoj, anebo se později přidali na stranu nepřítelů. Munemoriho a Tomomoriho pozici navíc neprospělo, když se od nich odvrátil ex-císař Goširakawa, jenž prohlásil vojska Minamotů za obránce císařského dvora a vyslal je, aby Tairy porazila (viz kapitola 1.2.6).

Po prohrané bitvě u Jašimy (viz kapitola 1.2.9) uprchl Taira no Munemori s císařem Antokuem až k více než tři sta kilometrů vzdálenému ostrůvku Hikošima u Šimonoseki,

⁹⁰ GRANT, R. G. *Námořní bitvy: 3000 let válčení na moři*. 1. vyd. Praha: Knižní klub, 2010. s. 59.

⁹¹ MARDER, A. J. From Jimmu Tennō to Perry Sea Power in Early Japanese History. *The American Historical Review*. Oxford: Oxford University Press, 1945, 51(1). s. 10.

⁹² SHINODA, M. *The Founding of the Kamakura Shogunate 1180–1185*. New York: Columbia University Press, 1960. s. 99.

⁹³ SANSOM, G. *A History of Japan to 1334*. Stanford: Stanford University Press, 1958. s. 304.

⁹⁴ Tamtéž, s. 304.

kde na něj již čekal jeho bratr Tomomori. Zde spojili síly a brzy zrána vypluli směrem k Vnitřnímu moři.

Není zcela zřejmé, proč se tairští velitelé rozhodli pro boj v Šimonoseckém průlivu, jehož vody jsou nebezpečné i pro dnešní lodě⁹⁵. Je pravděpodobné, že cítili nutnost bojovat s nepřítelem dříve, než se mu podaří získat další spojence, avšak kvůli nedostatku prostředků i vojáků si netroufali střetnout se v klidných vodách. Vědomosti o zrádných proudech průlivu jim poskytovaly výhodu nad v námořním boji méně zkušenými Minamoty. Dalším faktorem, který mohl toto rozhodnutí ovlivnit, byly oddíly Minamoto no Norijoriho, které Tairům odřízly případnou únikovou cestu po pevnině⁹⁶.

Tairové měli vůči Minamotům početní nevýhodu – měli k dispozici pouhých 400–500 lodí⁹⁷, z nichž velká část byla obsazena ženami velitelů a dalšími dvorními dámami doprovázejícími císaře⁹⁸. Kromě těchto lodí měli také větší loď ve stylu Tchang⁹⁹, která sloužila k mystifikaci nepřítele – Minamotové měli věřit, že právě na ní je převážen císař s císařskými regáliemi.

2.2 Situace na straně Minamotů před bitvou

Již zmiňované bitvě u Jašimy předcházely Norijoriho manévry v západní části Honšú, kam po bitvě v Iči no Tani (viz kapitola 1.2.8) pronásledoval prchajícího Taira no Tomomoriho a jeho oddíly. Ačkoli lojalita vůči Tairům všeobecně klesala, místní páni v centrálních a západních provinciích jim byli i nadále věrní a odpírali Norijorimu prostředky k přesunu, zásoby a podporu v boji s nepřítelem. Z tohoto důvodu se Norijori zatím do žádného boje nepouštěl a čekal, až se posílům s žádostmi o posily a zásoby podaří proklouznout do Kamakury a Joritomo mu obratem kýžené prostředky pošle. Cesta přes nepřátelské území však nebyla snadná, neboť rod Taira měl pod kontrolou nejen vnitrozemní cesty San´jódó a San´indó, ale také námořní trasu vedoucí Vnitřním mořem. Díky ediktu ex-císaře Goširakawy slibujícímu odměny těm, kteří přispějí k porážce Tairů¹⁰⁰, se nakonec Norijorimu přece jen dostalo pomoci od několika místních pánů

⁹⁵ MARDER. From Jimmu Tennō to Perry Sea Power in Early Japanese History. s. 11.

⁹⁶ MORTON, W. S.; OLENIK, J. K. *Japan: Its History and Culture*. 4.vyd. New York: McGraw-Hill, Inc., 2004. s. 61.

⁹⁷ GRANT. *Námořní bitvy*. s. 59.

⁹⁸ MARDER. From Jimmu Tennō to Perry Sea Power in Early Japanese History. s. 10.

⁹⁹ Tamtéž, s. 9.

¹⁰⁰ SHINODA. *The Founding of the Kamakura Shogunate 1180–1185*. s. 100.

v západních provinciích. Poskytli mu zásoby a několik lodí, na nichž se jeho oddíly přeplavily do provincie Bungo na severovýchodě Kjúšú¹⁰¹.

Mezitím Joritomo vyslal Jošicuneho z Kjóta na Šikoku¹⁰², kam uprchnul Taira no Munemori s císařem Antokuem. Ačkoli kvůli bouři přišel Jošicune o většinu lodí, podařilo se mu nad Tairy v bitvě u Jašimy zvítězit (viz kapitola 1.2.9) a přimět Munemoriho k útěku na Hikošimu, kde se připojil k Tomomorimu. Vítězství bylo dosaženo spíše lstí a díky momentu překvapení, nežli díky vojenské síle, a před dalším postupem proto bylo zapotřebí získat loďstvo, které by nahradilo lodě zničené bouří. Z tohoto důvodu se Jošicune v obsazené pevnosti Jašima na nějaký čas usídlil, aniž by se snažil nepřítele pronásledovat.

Velkým Jošicuneho úspěchem v přípravné fázi před bitvou u Dan no Ury byla rychlost, s níž se mu podařilo přesvědčit místní správce z Šikoku a západního Honšú, aby mu poskytli lodě a zásoby. Pravdou zůstává, že s poměrně velkým množstvím lodí (asi 140 plavidly¹⁰³), připlul na Joritomův rozkaz jeho blízký vazal Kadžiwara Kagetoki, nicméně například dalších 30 lodí mu poskytl Kóno Mičinobu¹⁰⁴, velitel námořních sil z provincie Ijo¹⁰⁵. Po pouhém jednom měsíci tedy mohl Jošicune vyplout s flotilou čítající kolem 300 lodí¹⁰⁶ k provincii Suó. Zde se k němu připojil Miura Jošizumi, jenž byl členem místního rodu Miura, a proto se dobře vyznal v proudech Vnitřního moře¹⁰⁷, což z něj činilo nepostradatelného člena výpravy¹⁰⁸. Z provincie Suó vyrazilo loďstvo, celkově čítající asi 850 plavidel¹⁰⁹, vedené Minamoto no Jošicunem směrem k Hikošimě osídlené Tairy

2.3 Průběh bitvy u Dan no Ury

Tairská flotila blížící se od Hikošimy na jihozápadě a lodě Minamotů plující ze severovýchodu ze Suó se v Šimonoseckém průlivu střetly brzy zrána blízko vesnice Dan no Ura na jižním pobřeží Honšú. Odlivový proud směřoval do Vnitřního moře¹¹⁰, pomáhal tedy Tairům a Minamoty znevýhodňoval. Zatímco loďstvo Tairů zpočátku

¹⁰¹ MORTON; OLENIK. *Japan: Its History and Culture*. s. 60.

¹⁰² Tamtéž, s. 61.

¹⁰³ SHINODA. *The Founding of the Kamakura Shogunate 1180–1185*. s. 98.

¹⁰⁴ Kóno Mičinobu 河野通信 (1156–1222).

¹⁰⁵ SHINODA. *The Founding of the Kamakura Shogunate 1180–1185*. s. 98.

¹⁰⁶ SANSOM. *A History of Japan to 1334*. s. 303.

¹⁰⁷ SANSOM. *A History of Japan to 1334*. s. 303.

¹⁰⁸ Tamtéž.

¹⁰⁹ MARDER. *From Jimmu Tennō to Perry Sea Power in Early Japanese History*. s. 9.

¹¹⁰ TURNBULL. *Fighting Ships of the Far East (2)*. s. 41.

udržovalo formaci tří oddílů¹¹¹ chránících větší, zdobenější loď, aby se zdálo, že je na její palubě císař, lodě Minamotů pluly jednoduše jedna vedle druhé¹¹².

Námořní bitvy této doby se velmi podobaly bojům na souši, neboť lodě sloužily jen k přiblížení bojujících stran a skutečný boj pak probíhal až na jejich palubách¹¹³. Obě strany proto nejprve zahájily útok střelbou z luků na velkou vzdálenost. Tomomori předpokládal, že v rychlém silném proudu bude pro méně zkušené Minamoty obtížné manévrovat, a snažil se nepřátelské loďstvo obklíčit a zabít jeho velitele, Jošicuneho¹¹⁴. V době, kdy se k sobě lodě dostaly natolik blízko, aby mohli muži bojovat meči a dýkami, se však otočil proud, což změnilo rozložení sil. Jošicune nezaváhal a využil příležitosti, přikázal totiž svým lučištníkům, aby mířili na nepřítelovy kormidelníky a veslaře¹¹⁵. Tairové tak téměř nemohli se svými loděmi manévrovat a přílivový proud je začal unášet směrem z Vnitřního moře, eventuálně k pobřeží Dan no Ury¹¹⁶.

Situace se zvrátila v prospěch Minamotů, konečného vítězství však dosáhli, teprve když se skupina lodí pod vedením tairského válečníka z Šikoku, Taguči no Šigejošiho¹¹⁷, přidala na jejich stranu¹¹⁸. Šigejoši Jošicunemu prozradil, že císař Antoku a císařské regálie nejsou na největší, bohatě vypadající lodi, ale na jedné z menších lodí; tuto loď mu poté ukázal¹¹⁹. Minamotové se k ní přiblížili, aby císaře a regálie získali. Avšak, raději, než aby padli do zajetí, začali se Tairové vrhat do moře, v němž mnoho z nich zahynulo, mezi nimi i vdova po Taira no Kijomorim¹²⁰, Taira no Tomomori i císař Antoku. Mezi těmi, které se podařilo z moře zachránit, byla kupříkladu císařova matka, císařovna Kenreimon-in, nebo Taira no Munemori. Mnozí další byli uvězněni a následně popraveni. Tairové se též snažili, aby do protivníkových rukou nepadly císařské regálie. Zatímco zrcadlo *Jata no kagami* a klenot *Jasakani no magatama* se podařilo zachránit, meč *Kusanagi* zmizel v moři.

¹¹¹ GRANT. *Námořní bitvy*. s. 59.

¹¹² TURNBULL. *Fighting Ships of the Far East (2)*. s. 41.

¹¹³ MARDER. From Jimmu Tennō to Perry Sea Power in Early Japanese History. s. 10.

¹¹⁴ Tamtéž, s. 11.

¹¹⁵ GRANT. *Námořní bitvy: 3000 let válčení na moři*. s. 59.

¹¹⁶ MORTON; OLENIK. *Japan: Its History and Culture*. s. 61.

¹¹⁷ Taguči no Šigejoši 田口成良.

¹¹⁸ MORTON; OLENIK. *Japan: Its History and Culture*. s. 61.

¹¹⁹ GRANT. *Námořní bitvy*. s. 59.

¹²⁰ Taira no Tokiko 平時子 (1126–1185), také známa jako Nii no Ama 二位尼, byla manželkou Taira no Kijomoriho.

2.4 Důsledky bitvy

Zatímco mnoho tairských válečníků i dam, které doprovázely císaře, zahynulo v moři, další byli z vody zachráněni. K nim patřili Taira no Munemori, jeho syn Kijomune¹²¹ a bratr Šigehira. Tito významní vězni byli nejprve odvezeni do Kjóta před ex-císaře Goširakawu, nicméně nedlouho po příjezdu si Minamoto no Joritomo vyžádal, aby je jeho bratr Jošicune převezl k výslechu do Kamakury¹²². Ačkoli Jošicune sám byl nucen čekat v Košigoe (viz kapitola 4.1.3), vězně od něj převzal Hódžó no Tokimasa a do Kamakury je dopravil. Protože ex-císař Goširakawa žádal jejich smrt, byli po několika týdnech opět předáni Jošicunemu, aby je dopravil zpět do Kjóta. Cestou však bylo procesí dostiženo posly z Kamakury, kteří měli za úkol splnit excísařovo přání (totiž, že by vězni neměli dorazit do hlavního města živí¹²³) a Munemoriho a Kijomuneho v provincii Ómi popravili. Jejich hlavy byly dle tehdejších zvyklostí vystaveny v Kjótě. Taira no Šigehira byl vydán mnichům z chrámu Tódaidži, kteří jej nechali popravit jako trest za zničení chrámu v roce 1181. Ostatní vězni byli posláni do vyhnanství, nicméně potomci Tairů, včetně malých dětí, byli zabiti. Císařovna Kenreimon-in strávila zbytek svého života v ústraní v klášteře Óhara nedaleko Kjóta¹²⁴.

Panství Tairů přirozeně připadla Joritomovi, jenž je posléze přerozdělil svým vazalům, jednak jako odměny za válečné úsilí, jednak za účelem získání lepší kontroly nad dobytým územím. Samozřejmě, pozadu nezůstal ani s udělováním úřadů. Vzhledem k obezřetnosti, s níž přistupoval k Jošicunemu, a podezřením vůči němu, jež podporoval Kadžiwara Kagetoki, neučinil ze svého bratra správce hlavního města, jak by se dalo očekávat, ale udělil tento titul svému zeti Ičidžóovi Jošijasuovi¹²⁵.

Mimoto Joritomo sepsal řadu dokumentů, které si nechal potvrdit ex-císařem a které rozšiřovaly jeho pravomoci v Kjótě a přilehlých provinciích. Tyto dokumenty byly prvními, které se odvolávaly na dvě takřka rovnocenné autority – ex-císaře a pána z Kamakury¹²⁶.

¹²¹ Taira no Kijomune 平清宗 (1170–1185).

¹²² SANSOM. *A History of Japan to 1334*. s. 314.

¹²³ Tamtéž, s. 320

¹²⁴ Tamtéž, s. 315.

¹²⁵ Ičidžó Jošijasu 一条能保 nebo také Fudžiwara no Jošijasu 藤原能保 (1147–1197).

¹²⁶ SANSOM. *A History of Japan to 1334*. s. 314.

3. Vznik šógunátu

Joritomo si zřídil své sídlo v Kamakuře již po bitvě u Išibašijamy, dvorem však byla jeho autorita uznána až poté, co byl v roce 1183 Jošinaka vyhnán z Kjóta a poražen u Udži (viz kapitola 1.2.7). Ke skutečnému založení šógunátu nicméně došlo teprve po smrti ex-císaře Goširakawy v roce 1192, tomuto datu však předcházelo nemálo událostí podstatných pro jeho založení.

3.1 Vliv v Kjótě

Poté, co Tairové v roce 1183 prchli s pětiletým císařem Antokuem z Kjóta, byl na trůn dosazen nový, tehdy tříletý, císař Gotoba¹²⁷, i přesto, že Antoku byl stále považován za císaře. Jakožto jeho regenta chtěl Joritomo již v roce 1184 dosadit Fudžiwara no Kanezaneho¹²⁸ (v té době ministra po pravici), jenž „byl všeobecně považován za rozumného a zkušeného muže s rozsáhlými znalostmi a silným smyslem pro povinnost“¹²⁹, a jako takového jej Joritomo považoval za vhodnou protiváhu ex-císaři Goširakawovi, který tehdy proti Kanezaneho jmenování protestoval. Teprve po smrti císaře Antokua a konečné porážce Tairů si ex-císař nedovolil proti návrhu kamakurského pána nic namítat. Kanezanemu sice bylo proti mysli nechat Joritoma, aby diktoval dvoru, co má dělat, nicméně doufaje, že by mohl být schopen zachovat majestát trůnu a jeho nezávislost vůči Kamakuře, nakonec titul přijal¹³⁰.

Několik měsíců po bitvě u Dan no Ury vyslal Joritomo do Kjóta svého tchána Hódžó no Tokimasu a mimo jiné (viz kapitola 3.2) jej učinil vyslancem Kamakury v hlavním městě. V roce 1186 však tento titul převedl na svého švagra Ičidžóa Jošijasua. Svazkem Jošijasuovy dcery se synem Fudžiwara no Kanezaneho se posílilo Joritomovo spojení s regentem i dvorem¹³¹.

Dále již Joritomo do dění u dvora přímo nezasahoval. Pouze podával nenápadné návrhy radě nejvyšších šlechticů, jako například, aby podrobně prostudovala každý návrh týkající se země, včetně jeho vlastních, ačkoli je zřejmé, že kritiku by nepřijal velmi dobře¹³².

¹²⁷ Gotoba-tenno 後鳥羽天皇 (1180–1239, na trůně 1183–1198) byl čtvrtým synem císaře Takakury.

¹²⁸ Fudžiwara no Kanezane 藤原兼実, také známý jako Kudžó Kanezane 九条兼実 (1149–1207) byl nejstarším synem Fudžiwara no Tadamičiho.

¹²⁹ SANSOM, G. *A History of Japan to 1334*. Stanford: Stanford University Press, 1958. s. 319.

¹³⁰ Tamtéž, s. 324.

¹³¹ Tamtéž.

¹³² Tamtéž.

3.2 Šugo a džitó

Ačkoli je šogunát vládou vojenské šlechty, jeho fungování bylo založeno na pozemkových vazbách kamakurského pána a jeho vazalů. Ke konci roku 1185 tedy vyslal Joritomo do hlavního města svého tchána Hódžó no Tokimasu se dvěma důležitými úkoly, jejichž potvrzení si žádal od ex-císaře Goširakawy. Prvním z nich bylo prohlášení Jošicuneho za vzbuřence a získání oficiálního příkazu k jeho pronásledování¹³³. Druhým úkolem bylo odsouhlasení žádosti o právo jmenovat hejtmany *šugo* a *džitó*, vojenské správce *šóenu*¹³⁴, nezávisle na přáních dvora. *Šugo* měli tři základní úkoly, totiž: zamezit pokusům o vzpoury, chytat zločince a dohlížet na vazaly. Úkolem *džitó* bylo dohlížet na obdělávání půdy, vybírat daně a zajišťovat ochranu pozemků. Tyto instituce byly dle Joritoma zapotřebí k udržování míru v západních provinciích, v nichž převládaly rody loajální poraženým Tairům, a také ke stálému poskytování zásob na výpravu proti Jošicunemu a Jukiemu¹³⁵.

Pravdou zůstává, že Joritomo umisťoval sobě věrné vazaly do vrchních pozic v provinciích již od začátku svého působení v roce 1180, nicméně po porážce Tairů se snažil veškerou svou činnost předkládat ke schválení ex-císaři Goširakawovi a šlechtické radě v Kjótě. I přesto, že byl prakticky vládcem celého tehdejšího Japonska, vždy se snažil vystupovat jako služebník trůnu. Schválení svých návrhů se pokaždé dočkal¹³⁶.

Na rozdíl od Taira no Kijomoriho, nezdržel se Joritomo umístění svých správců nejen na veřejné, státní pozemky, ale přidělil je také na všechny pozemky soukromé. Výjimku tvořily pouze pozemky náležející císařské rodině a některým z nejvyšších šlechticů¹³⁷.

3.3 Kamakurské vojenské úřady

Minamoto no Joritomo zřídil již v roce 1180 *samurai dokoro*, komoru pro věci služební, úřad, jenž řešil záležitosti ohledně tažení, organizace oddílů, strategie a taktiky, ale také řešil spory mezi Joritomem a jeho vazaly. Během válek sloužil jako „generální štáb“ a jeho členové se aktivně účastnili tažení, během nichž fungovali jako poradci velitele, ale také dohlíželi na vazaly, jimž Joritomo příliš nedůvěřoval; k těmto méně

¹³³ MORRIS, I. *The Nobility of Failure: Tragic Heroes in the History of Japan*. London: Martin Secker & Warburg, Ltd., 1975. s. 99.

¹³⁴ MASS, J. Court and Bakufu in Japan. In: *Essays in Kamakura History*. New Haven: Yale University Press, 1982. s. 137.

¹³⁵ SANSOM. *A History of Japan to 1334*. s. 318.

¹³⁶ Tamtéž, s. 341.

¹³⁷ Tamtéž, s. 342.

důvěryhodným vazalům patřil také Jošicune¹³⁸. *Samurai dokoro* vlastně sjednocovalo vazaly pod jednotnou správou.

Zvláštní místo mezi vazaly měli *gokenin*, Joritomovi nejdůvěryhodnější a nejvěrnější vazalové. Tito vazalové byli kamakurskému pánu povinováni nejen vojenskou povinností, ale i rodovou věrností. Ačkoli byl tento titul původně udělován převážně Joritomovým příbuzným, později jej mohli získat jen ti, kterým kamakurský pán bezvýhradně důvěřoval¹³⁹. Pokud se vazal, jemuž byl titul udělen, zásadně neprovinil, titul zůstal jeho rodině dědičně¹⁴⁰.

Dalšími dvěma na císařském dvoře zcela nezávislými úřady, které Joritomo založil v Kamakuře, bylo již v roce 1184 *kumondžo*, kancelář pro věci veřejné (v roce 1185 přejmenovaná na *mandokoro*, kancelář pro věci politické) a *mončúdžo*, soudní komora¹⁴¹. K vedení těchto dvou úřadů pozval z Kjóta dva příslušníky dvorské šlechty a zkušené učence, Óe no Hiromota¹⁴² a Mijoši no Jasunobua¹⁴³. Zatímco *kumondžo* bylo vlastně hlavní Joritomovou kanceláří, místem, kde se zabýval veškerými státními záležitostmi, *mončúdžo* řešilo trestní i majetkové záležitosti Joritomových následovníků. Za Joritomova života měly tyto instituce spíše poradní charakter a konečné rozhodnutí patřilo vždy v Joritomovi, po jeho smrti se však staly společně s úřadem *samurai dokoro* hlavními pilíři šógunátní vlády.

Šógunát, tak jak je znám dnes, vznikl až v roce 1192, kdy byl Joritomovi udělen titul *seii taišógun*¹⁴⁴. V tehdejší době však toto datum nemělo žádný zvláštní význam¹⁴⁵. Joritomo sice tehdy titul přijal, nicméně v roce 1195 se vrátil k titulu *utaišó* (velitel palácové stráže vpravo), který mu byl udělen po porážce Jošicuneho a získání severních provincií v roce 1189 a který byl spíše než vojenskou hodností titulem dvorským.

¹³⁸ SANSOM. *A History of Japan to 1334*. s. 347.

¹³⁹ Tamtéž, s. 350.

¹⁴⁰ VASILJEVOVÁ, Z. *Dějiny Japonska*. Praha: Svoboda, 1986. s. 146.

¹⁴¹ VASILJEVOVÁ. *Dějiny Japonska*. s. 147.

¹⁴² Óe no Hiromoto 大江広元 (1148–1225).

¹⁴³ Mijoši no Jasunobu 三善康信 (1140–1221).

¹⁴⁴ *Seii taišógun* 征夷大將軍, původně nejvyšší vojenská hodnost udělována veliteli vojenských výprav z pevnosti Tagadžó proti „severním barbarům“ (Emiši, Ainu).

¹⁴⁵ MASS, J. Court and Bakufu in Japan. In: *Essays in Kamakura History*. New Haven: Yale University Press, 1982. s. 126.

4. Minamoto no Jošicune

4.1 Život

Minamoto no Jošicune je sice jedním z nejobpověvanějších japonských hrdinů, o jeho životě se však ví relativně málo. Většina informací o jeho raném mládí či později o jeho útěku před jeho bratrem Joritomem je sesbírána z příběhů a legend s ním spojených.

4.1.1 Děťství

Minamoto no Jošicune byl devátým synem Minamoto no Jošitoma a třetím synem, jehož matkou byla Jošitomova milenkka Tokiwa Gozen¹⁴⁶. Narodil se v roce 1159, tedy ve stejném roce, kdy jeho otec zajal ex-císaře Goširakawu a císaře Nidžóa a po bitvě následující jejich osvobození byl připraven o život.

Ačkoli to nebylo zvykem, Taira no Kijomori se rozhodl nechat děti svého protivníka naživu. Některé zdroje uvádí, že byl okouzlen krásou Tokiwy Gozen¹⁴⁷, a nabídl jí, že pokud se stane jeho milenkou, ušetří životy jejích synů (Zendžóa, Giena a Jošicuneho). Nakonec ale Kijomori ušetřil všech šest přeživších Tamejošiho synů (viz kapitola 1.1.3).

Když bylo Jošicunemu šest let, byl z Kijomoriho domu, kde doposud vyrůstal, poslán do chrámu Kurama. Uvádí se, že se příliš nechtěl přizpůsobit podmínkám kláštera, a když v deseti letech narazil na rodokmen rodu Minamoto a dozvěděl se tak o svém původu, upjal veškerou svou energii do studia vojenských strategií a utajených cvičení s mečem¹⁴⁸.

K tomuto období se váže také jeho setkání s bojovým mnichem Benkeiem¹⁴⁹, jenž je ústřední postavou několika legend. Podle jedné z nich se Benkei s Jošicunem setkal na mostě Godžó v Kjótě¹⁵⁰ a utkal se s ním v boji. Poté, co jej chlapec lehce porazil, i přesto, že Benkei dokázal porazit 999 silných mužů, stal se Jošicuneho společníkem a nejvěrnějším služebníkem.

¹⁴⁶ Tokiwa Gozen 常盤御前 (1138–1180) je někdy považována za Jošitomovu vedlejší manželku.

¹⁴⁷ HENSHALL, K. G. *A History of Japan: From Stone Age to Superpower*. New York: St. Martin's Press, 1999. s. 28.

¹⁴⁸ OYLER, E. *Swords, Oaths and Prophetic Visions: authoring warrior rule in medieval Japan*. Honolulu: University of Hawai'i Press, 2006. s. 86.

¹⁴⁹ Saitó no Musašibó Benkei 西塔の武藏坊弁慶 (1155–1189).

¹⁵⁰ TURNBULL, S. *Válečníci středověkého Japonska*. Přeložila Petra Müllerová. Praha: Fighters Publications, 2007. s. 233.

V patnácti letech, před tím než se skutečně stal mnichem, Jošicune za pomoci obchodníka se zlatem¹⁵¹ utekl z kláštera do provincie Óšú, kde se uchýlil pod ochranu dávného spojence rodu Minamoto Fudžiwara no Hidehira¹⁵² ve městě Hiraizumi. Zůstal zde následujících pět let.

4.1.2 Setkání s Joritomem

V roce 1180 se Jošicune doslechl o výzvě prince Močihita a z Hiraizumi se vydal ke Kamakuře, aby se setkal s Joritomem. Další tři roky strávil zde a do bojů se zapojil teprve v roce 1183, kdy akce Kisa Jošinaky přesvědčily Joritoma, že se jeho bratranec snaží získat moc pro sebe. Vyslal tedy trestnou výpravu vedenou Jošicunem a jejich bratrem Norijorim.

Od té doby Joritomo vysílal svého nejmladšího bratra do bojů proti Tairům a Jošicune si během následujících dvou let vybudoval pověst vynikajícího стратега a vojevůdce. Po vítězství v Iči no Tani, když se Jošicune vrátil do Kjóta, odměnil jej ex-císař Goširakawa pozicí u dvora¹⁵³.

Ex-císařovo jednání se však pravděpodobně neneslo v duchu upřímného ocenění mladého generála, ale spíše ve snaze vyvolat mezi Joritomem a Jošicunem rozpory, z nichž si sliboval znovunabytí moci dvora. Joritomo totiž pro všechny své vazaly stanovil, že nikdo z nich nesmí přijmout žádnou jinou odměnu, než jakou on schválí nebo doporučí. Tím, že Jošicune Goširakawovu odměnu přijal, porušil pravidlo a vzbudil tak bratrův hněv, což mělo za následek, že mu Joritomo odebral velení nad vojskem¹⁵⁴. Teprve, když se schylovalo k bitvě u Jašimy, vložil Joritomo velení zpět do Jošicuneho rukou.

4.1.3 Pobyt v Kjótě po bitvě u Dan no Ury

Po bitvě u Dan no Ury se Jošicune vrátil do Kjóta, kde ho za jeho vojenské úspěchy ex-císař Goširakawa opět odměnil, tentokrát vyšší pozicí u dvora. Jošicune ji opět přijal, aniž by přijetí zkonzultoval s Joritomem, což vznikající nesoulad ještě posílilo.

Další z pravděpodobných příčin blížícího se pádu mladého generála byl jeden z Joritomových vazalů, Kadžiwara Kagehira. Joritomo jej poslal na bojiště spolu se svým

¹⁵¹ MORRIS, I. Yoshitsune and the Triumph of Misfortune. *History Today*. 1972, 22(7). s. 491.

¹⁵² Fudžiwara no Hidehira 藤原秀衡 (1122–1187).

¹⁵³ OYLER. *Swords, Oaths and Prophetic Visions*. s. 90.

¹⁵⁴ Tamtéž.

bratrem, aby Jošicuneho sledoval a hlásil mu vše podezřelé, co uvidí¹⁵⁵. Jošicune a Kagetoki spolu neměli dobrý vztah, a tak Joritomův vazal skutečně hlásil vše.

Když se Jošicune vypravil z Kjóta do Kamakury, aby osobně ohlásil vítězství nad Tairy a předal zajaté tairské velitele Joritomovi, zastavil v poštovní stanici v Košigoe na okraji Kamakury. Tam dostal příkaz předat vězně Joritomovu vyslanci a počkat na další rozkazy¹⁵⁶. Jediný další rozkaz, který však dostal, zněl, aby do Kamakury nevstupoval, z čehož Jošicune vyrozuměl, že se k Joritomovi donesly zprávy, které ho poškozovaly. Proto se rozhodl napsat několik dopisů, v nichž Joritomovi znovu přísahal věrnost, avšak nedostal na ně žádnou odpověď, kromě rozkazu, aby se ihned vrátil Kjóta¹⁵⁷. Jošicunemu tedy nezbylo nic jiného, než odjet. Vzápětí mu Joritomo odebral tairská panství v západních provinciích, kterými ho dříve odměnil za vojenské úspěchy.

4.1.4 Útěk do severních provincií

O několik měsíců později se Joritomovi znelíbil jeho strýc Jukiie. Kagetoki Joritoma přesvědčil, že Jošicune, místo aby se strýce snažil dopadnout, s ním plánuje útok na Kamakuru¹⁵⁸, což Joritoma přimělo, aby najal bojovného mnicha, který by Jošicuneho zavraždil. Plán se sice nezdařil a mnich a jeho komplicové byli chyceni a popraveni, nicméně Jošicune pochopil, že už se s Joritomem nejspíš nesmíří¹⁵⁹.

Proto, když se ex-císař Goširakawa rozhodl vyslat Jošicuneho na trestnou výpravu proti Joritomovi, Jošicune s Jukiem bez váhání zamířili k Vnitřnímu moři. Chystali se přeplavit na Kjúšú a Šikoku, aby získali vojenskou sílu v državách, jež jim právě za tímto účelem udělil ex-císař¹⁶⁰. Jejich lodě však byly během cesty zničeny bouří, při níž zahynula i většina jejich následovníků. Protože již nebylo možné pokračovat v tažení proti Joritomovi, Jošicune a jeho strýc se rozdělili, aby unikli nepřátelským jednotkám, které je obklopovaly¹⁶¹.

Zatímco Jukiie byl nedlouho poté dopaden a popraven, Jošicunemu se s malou skupinou následovníků, mezi nimiž byla i jeho manželka a mnich Benkei¹⁶², podařilo

¹⁵⁵ MORRIS. *Yoshitsune and the Triumph of Misfortune*. s. 496.

¹⁵⁶ Tamtéž, s. 496.

¹⁵⁷ MORRIS, I. *The Nobility of Failure: Tragic Heroes in the History of Japan*. London: Martin Secker & Warburg, Ltd., 1975. s. 86.

¹⁵⁸ MORRIS. *Yoshitsune and the Triumph of Misfortune*. s. 496.

¹⁵⁹ MORRIS. *The Nobility of Failure*. s. 87.

¹⁶⁰ SANSOM, G. B. *Japan, a Short Cultural History*. New York: Appleton-Century, 1943. s. 317.

¹⁶¹ MORRIS. *The Nobility of Failure*. s. 88.

¹⁶² MORRIS. *Yoshitsune and the Triumph of Misfortune*. s. 498.

v přestrojení za žebravé mnichy¹⁶³ vybírající peníze na opravu chrámu Tódaidži uprchnout do Óšú, kde stále sídlil Jošicuneho ochránce a přítel z mládí, staříček Fudžiwara no Hidehira.

4.1.5 Bitva u Koromogawy

Hidehira Jošicunemu slíbil ochranu a podporu, a dokonce mu zajistil život v bezpečí v usedlosti poblíž vesnice Koromogawa. Jen několik měsíců po Jošicuneho příchodu však starý šlechtic zemřel a jeho syn Jasuhira¹⁶⁴, jenž se stal jeho nástupcem, otcovy sliby porušil. Z Kamakury přišly po Hidehirově smrti zprávy slibující, že pokud bude Jošicune vydán, nebudou vůči Óšú zavedeny žádné sankce.

Jasuhira sice ještě několik měsíců odolával Joritomovu neustálému nátlaku, ke konci roku 1189 ovšem podlehl a rozhodl se zaútočit na Jošicuneho dům. Tato událost bývá nazývána bitva u Koromogawy, ve skutečnosti však šlo jen o zoufalý boj mezi malou skupinou Jošicuneho věrných, kteří se bili s obrovskou přesilou. Jošicunemu a jeho rodině tak poskytli čas spáchat sebevraždu.

4.2 Jošicuneho role v bitvě u Dan no Ury

První bitvou proti Tairům, do níž se Minamoto no Jošicune zapojil, byla bitva v Iči no Tani v březnu 1184 (viz kapitola 1.2.8). Této bitvě velel se svým bratrem Norijorim, nicméně to byl Jošicuneho plán, který přinesl početně slabším jednotkám Minamotů vítězství. Jošicune jen s necelou stovkou jezdců vystoupal po prudkém úbočí hor nad pevnost Iči no Tani a brzy zrána na Norijoriho signál z hor sjel. Zatímco hlavní část téměř třítisícového vojska útočila na přední části pevnosti, Jošicuneho jednotka odřízla únikovou cestu ze zadního traktu. Jako jediná možnost úniku zbyla Tairům cesta po moři.

Po Iči no Tani následovala bitva u Jašimy o rok později, v březnu 1185 (viz kapitola 1.2.9). Ačkoli mělo původně jít spíše o bitvu námořní, vlivem nepříznivého počasí ztratili Minamotové většinu svého loďstva. Jošicune tedy nechal kolem pevnosti zapálit ohně a vyvolal tak dojem, že se k ní blíží mnohem větší vojsko, než jakým skutečně disponoval. Vystrašení tairští velitelé opět vstoupili na lodě a jali se unikat směrem k ostrovu Hikošima.

¹⁶³ SANSOM. *Japan, a Short Cultural History*. s. 299.

¹⁶⁴ Fudžiwara no Jasuhira 藤原泰衡 (1155–1189).

Po bitvě u Jašimy a útěku Tairů rozhodl Jošicune, že nepřítele prozatím nebude pronásledovat, ale že bude lepší nejprve doplnit zásoby, sehnat více spojenců a tím pádem i více lodí a mužů, kteří by nahradili ztráty z cesty k Jašimě. Kromě upevnění pozice a získání nových spojenců, bylo nutno počkat ještě na posily, které z Kamakury vyslal Joritomo. Teprve téměř po měsíci Minamotové vypluli.

Dalo by se říci, že na rozdíl od předchozí námořní bitvy, k níž během války Genpei došlo, odehrála se bitva u Dan no Ury na místě, které si alespoň jeden z protivníků vybral. Bitvu u Mizušimy (viz kapitola 1.2.6) Minamoto no Jošinaka neplánoval a i jeho tairští protivníci spíše využili vhodné situace k napadení nepřítele, než že by střetnutí předem chystali.

Bitvu u Dan no Ury však již alespoň jedna strana očekávala. Prchající Tairové sice teoreticky mohli pokračovat z Hikošimy dále na západ a obeplutím jižního cípu Honšú se podél jeho západního pobřeží dostat ke Kjótu ze severu, nicméně tato cesta by byla dlouhá a náročná. Je také vysoce pravděpodobné, že během této jejich cesty by jejich protivník byl schopen získat v oblasti hlavního města armádu dostatečně velkou, zásobenou a podporovanou, aby je dokázal bez problémů porazit. Popularita Minamotů pomalu rostla¹⁶⁵, a proto také hrozilo reálné nebezpečí, že by se spojenci rodu Taira v západních provinciích od nich odvrátili a přešli na stranu nepřítele, či by byli poraženi novými spojenci rodu Minamoto. Tak či tak by Tairové přišli o podporu. Čím déle totiž Minamotové vytrvávali ve své pozici, tím více členů provinční šlechty zvažovalo svou loajalitu. Tairové se tedy rozhodli, že než aby riskovali ztrátu vazalů z doposud věrných západních provincií, bude lépe se s nepřítelem střetnout. Taira no Tomomori spojil své síly se svým bratrem Munemorim a společně vypluli zpět k Šimonoseki. Tairové znali místních proudů jich doufali využít ve svůj prospěch. Minamotové naproti tomu pravděpodobně s bitvou nepočítali, spíše předpokládali, že dojde k další pozemní bitvě po příplutí na Hikošimu, anebo bude následovat další pronásledování, které by ovšem také vyústilo v bitvu pozemní, pouze v jiné lokalitě.

Typická bitva tohoto období byla bitva na souši. I tehdy, když válečníci vstoupili na loď, předpokládali, že loď bude jen dopravním prostředkem, který je doveze na místo boje¹⁶⁶. Proto nejsou známy žádné strategie vztahující se k bojům na moři. Klasická pozemní bitva probíhala teoreticky pokaždé stejně, ve dvou fázích. V první po sobě

¹⁶⁵ SANSOM, G. *A History of Japan to 1334*. Stanford: Stanford University Press, 1958. s. 313.

¹⁶⁶ MARDER, A. J. From Jimmu Tennō to Perry Sea Power in Early Japanese History. *The American Historical Review*. Oxford: Oxford University Press, 1945, 51(1). s. 9.

nepřátelské strany střílely šípy, ve druhé pak přešly k individuálním soubojům muže proti muži¹⁶⁷. Průběh námořní bitvy byl velmi podobný – lodě se nejprve přiblížily na dostřel a poté se přiblížily tak, aby spolu mohli válečníci bojovat nablízko. Jak dlouho která fáze trvala a jak úspěšná byla, záviselo u námořní bitvy především na přírodních podmínkách, vhodná strategie byla proto často rozhodována až během bitvy a často se měnila v závislosti na situaci.

Bitva u Dan no Ury tedy měla vesměs charakteristiky bitvy pozemní. Pohyb vojsk byl omezen pohyby lodí, nicméně boje probíhaly klasickým způsobem: nejprve na sebe obě strany zaútočily šípy, poté se k sobě lodě začaly přibližovat a bojovníci se snažili přitáhnout k sobě protivníkovu loď a přejít na její palubu, aby zde mohli bojovat klasicky jeden proti jednomu. I přes snahu Tairů porazit nepřítele v co nejkratším čase, dařilo se Minamotům odolávat dostatečně dlouho, aby se poměr sil zvrátil v jejich prospěch. Kolem jedenácté hodiny se odlivový proud mířící do Vnitřního moře změnil v přílivový mířící opačným směrem¹⁶⁸, což poskytlo Jošicunemu jedinečnou šanci k naplánování rychlého útoku. Namísto, aby jeho vojáci přidržovali tairské lodi háky na dlouhých tyčích, dostali nyní příkazáno s nimi nepřítele srážet do vody. Posléze, když se od sebe lodě opět vzdálily, nařídil Jošicune lučištníkům, aby nestříleli na nepřátelské vojáky, nýbrž na jejich veslaře a kormidelníky. Takto připravil tairské loďstvo o možnost lodě ovládat a ty se začaly vysokou rychlostí¹⁶⁹ nekontrolovaně blížit ke břehům Honšú. Od tohoto okamžiku už k vítězství armády Minamotů chybělo jen málo.

Z výše uvedených událostí vyplývá, že ačkoli je Minamoto no Jošicune považován za mimořádného стратега, v bitvě u Dan no Ury neměl mnoho příležitostí své nadání uplatnit, neboť více než ve strategii spočívala tato bitva ve schopnosti využít situace, což se mu na druhou stranu povedlo perfektně. Spíše než tato bitva závisely na dobrém plánování bitvy předchozí, tedy bitva u Iči no Tani a Jašimy.

¹⁶⁷ TURNBULL, S. *Samuraj: Příběh vznešených japonských válečníků*. Přeložil Blahoslav Mikolášek. Praha: Metafora, 2006. s. 159.

¹⁶⁸ TURNBULL, S. *The Samurai Sourcebook*. 2. vyd. London: Cassell, 2000. s. 204.

¹⁶⁹ MARDER. From Jimmu Tennō to Perry Sea Power in Early Japanese History. s. 11.

4.3 Jošicuneho role ve vzniku šógunátu

Zatímco v bitvách proti Tairům byla přítomnost Minamoto no Jošicuneho klíčová, jeho role v následném vzniku šógunátu je minimální. Proč tomu tak je se pokusíme objasnit v této kapitole.

4.3.1 Vztah s Joritomem

Poslední „setkání“ Minamoto no Joritoma a Jošicuneho před válkou Genpei proběhlo v roce 1159, tedy v době, kdy staršímu Joritomovi bylo třináct let a mladšímu Jošicunemu necelý jeden rok. K dalšímu jejich setkání došlo až o dvacet jedna let později, v roce 1180. Navíc Joritomo byl synem oficiální manželky Minamoto no Jošitoma, kdežto Jošicuneho matkou byla žena, jež byla pravděpodobně jen Jošitomovou milenkou. Bratři tedy neměli kromě touhy pomstít otcovu smrt mnoho společného. Navíc, během svého pobytu ve vyhnanství spolu nesměli komunikovat a Jošicune ani dlouhou dobu netušil, kdo je jeho otcem či dalšími příbuznými. Teprve, když tuto informaci získal, rozhodl se utéci z chrámu Kurama, kde byl vychováván. Joritomo zpočátku přijímal za své vazaly všechny, kdo byli ochotni se mu podřídit, bez ohledu na to, komu byli loajální doposud¹⁷⁰. Příliš nás tedy nepřekvapí, že přijal i svého bratra, kterého vůbec neznal a který se k němu připojil neočekávaně a jen s hrstkou mužů, jež se rozhodla jej následovat. Kromě toho byli jeho vazaly již i další členové rodiny, bratr Norijori¹⁷¹ a bratranec Jošinaka.

I přesto, že svého bratra přijal, dle kroniky *Gikeiki*¹⁷² dokonce velmi nadšeně, nelze říci, že by byl Joritomo ke svým příbuzným shovívavější či štědrější. Udělil jim sice poměrně vysoké pozice (Jošicuneho nechal později velet třem závěrečným bitvám¹⁷³), avšak zůstal opatrný a je možné, že svým příbuzným důvěřoval méně, než ostatním svým vazalům. V Jošinakově případě byla nedůvěra na místě. Když se spolu s Joritomem setkali poprvé, zastávali v podstatě stejnou pozici – oba vytáhli proti Tairům na základě výzvy prince Močihita a oba vydávali svým vazalům dokumenty se svou vlastní pečeti

¹⁷⁰ SHIVELY, D. H.; McCULLOUGH, W. H. *The Cambridge History of Japan Volume 2: Heian Japan*. New York: Cambridge University Press, 1999. s. 702.

¹⁷¹ Známo je pouze, že byl po porážce Minamoto no Jošitoma odveden k příbuznému, Fudžiwara no Norisueovi do provincie Tótómi. O jeho dalším osudu před rokem 1180 ani o okolnostech, za jakých se připojil k Joritomovi nejsou informace.

¹⁷² McCULLOUGH, H. C. *Yoshitsune – A Fifteenth-Century Japanese Chronicle*. Stanford: Stanford University Press, 1996. s. 133.

¹⁷³ Bitva v Iči no Tani, bitva u Jašimy a následně i bitva Dan no Ury.

jakožto pán východních provincií¹⁷⁴. Ačkoli se Jošinaka nakonec stal Joritomovým vazalem, pokusil se posléze, v roce 1184, získat pro sebe hlavní město Kjóto, čímž potvrdil Joritomova podezření. V případě Jošicuneho, a tím spíše v Norijoriho případě, panují pochybnosti, zda byla podezřívavost oprávněná¹⁷⁵.

Základní rozdíl mezi rodinnými příslušníky a vazaly spočíval právě v pokrevní spřízněnosti. Zatímco vazalové neměli pádný důvod, proč se ucházet o Joritomovo vedoucí postavení, příbuzní, po Jošinakově smrti obzvláště Jošicune, by měli na své straně argument příbuzenství – kdyby tedy Joritomo zemřel, někdo z jeho příbuzných by mohl snadno jeho místo zaujmout. Proto se jeho příbuzní stali automaticky podezřelými a každý jejich krok k větší autonomii a moci byl vnímán jako nebezpečný a zasluhující si ostřejšího dohledu, či rázné reakce.

4.3.2 Spory s Kadžiwara no Kagetokim

Kadžiwara no Kagetoki se narodil do rodiny feudálního pána v provincii Sagami¹⁷⁶. Jeho rodina patřila mezi vazaly rodu Taira, který také podporoval v bitvách, jež vedly k popravě Minamoto no Jošitoma. Nicméně v bitvě u Išibašijamy v roce 1180, kterou Joritomovo vojsko prohrálo, se Kagetoki rozhodl změnit strany a pomohl Joritomovi z prohrané bitvy uprchnout, čímž mu zachránil život¹⁷⁷. Pravděpodobně už samotným tímto aktem si vysloužil dostatečnou důvěru a uznání, nicméně i v následujících letech pokračoval v ochraně Joritoma, a to dokonce tak důsledně, že po skončení války byl jmenován hlavou úřadu *samurai dokoro*¹⁷⁸ a kromě Jošicuneho obvinil ze zrady nemálo dalších Joritomových vazalů. Zatímco Joritomově opatrnosti jeho povaha a práce vyhovovaly, ostatní muži vyskytující se v jeho okolí nenesli jeho přítomnost velmi dobře. Přestože se ještě několik měsíců po Joritomově smrti v roce 1199 zdálo, že by si mohl rozumět s novým šógunem, Joritomovým synem Joriem¹⁷⁹, ukázalo se, že mu Jorie příliš nedůvěřoval, a když i jeho vazalové sepsali petici, aby byl Kagetoki z Kamakury

¹⁷⁴ MASS, J. P. *Warrior Government in Early Medieval Japan*. London: Yale University Press, Ltd., 1974. s. 67.

¹⁷⁵ SANSOM. *A History of Japan to 1334*. s. 316.

¹⁷⁶ NEWFIELDS, T. Shizuoka Profiles: Kajiwara Kagetoki. *T NEWFIELDS – Art, Articles, Poetry and Educational Materials* [Online]. 2007. [Cit. 31. 3.2014]. Dostupné z: <http://www.tnewfields.info/sb/kaji.htm>

¹⁷⁷ REISCHAUER, E. O.; KATŌ, I. *Japan – An Illustrated Encyclopedia*. 1. vyd. Tokyo: Kodansha Ltd., 1995. s. 716.

¹⁷⁸ STEENSTRUP, C. *Hōjō Shigetoki, (1198–1261) and his Role in the History of Political and Ethical Ideas in Japan*. Curzon Press Ltd., London and Malmö 1979. s. 12.

¹⁷⁹ Minamoto no Jorie 源頼家 (1182–1204).

vyhoštěn, Jorije bez váhání jejich žádosti vyhověl. O rok později, v roce 1200, byl Kagetoki zabit v bitvě se šógunátním vojskem¹⁸⁰.

Kagetoki měl poprvé s Jošicunem více co dočinění v bitvě v Iči no Tani v roce 1184. Zde byl do čela vojska postaven Jošicune a Kagetoki mu byl podřízen. Na samém počátku bitvy se neshodli na taktice, Jošicune prohlásil Kagetokiho návrh za zbabělý, což byla pro Kagetokiho obrovská urážka. V literatuře se udává, že od tohoto okamžiku Kagetoki Jošicuneho nenáviděl a snažil se proti němu Joritoma poštvat¹⁸¹, i přesto, že se Jošicunemu podařilo v bitvě zvítězit.

Poté, co Jošicune odjel po vítězné bitvě do Kjóta a zde, proti veškerým Joritomovým nařízením (totiž, že žádný z jeho vazalů nesmí přijmout dvorský titul bez jeho svolení), neodmítl dvorskou pozici od ex-císaře Goširakawy, Kagetoki neváhal a vše Joritomovi ohlásil. Joritomo tedy propustil Jošicuneho z vojenské služby a znovu jej povolal až na pomoc Norijorimu před bitvou u Jašimy¹⁸².

K dalšímu střetu mezi Kagetokim a Jošicunem došlo před bitvou u Dan no Ury, kde byl opět Kagetoki pod Jošicuneho velením. Stejně jako v bitvě v Iči no Tani došlo k neshodám ohledně vhodné strategie¹⁸³. Jošicune ale trval na svém a opět ve sporu zvítězil. Kromě sporů strategických pro bitvu však spolu údajně nesouhlasili ani ve věcech administrativních¹⁸⁴. Vzhledem k tomu, že Joritomo Kagetokimu důvěřoval zřejmě více než komukoli jinému, stačilo relativně málo, aby jej Kagetoki proti bratrovi skutečně postavil.

4.3.3 Intervence ex-císaře Goširakawy

Z událostí, které měly za následek, že se Minamoto no Jošicune nemohl aktivně podílet na utváření kamakurského vládního systému, jenž začal vytvářet jeho bratr, šógun Jošitomo, nemůžeme opominout události, za nimiž stojí Jošicune sám. Tedy takové události, které neměly příčinu v podezřívavosti jeho bratra či negativních hlášeníh Kadžiwary Kagetokiho. Spíše právě naopak byly příčinou proč, Kagetokiho hlášení přibývalo a Joritomovo podezření neopadávalo. Ačkoli rozhodnutí, která k nim vedla, učinil Jošicune z vlastní vůle, jejich iniciátorem byl často ex-císař Goširakawa.

¹⁸⁰ SEAL, F. W. Kajiwara Kagetoki. *The Samurai Archive Japanese History Page* [online]. 2007. [Cit 15. 3. 2014] Dostupné z: <http://www.samurai-archives.com/kagetoki.html>

¹⁸¹ McCULLOUGH. *Yoshitsune – A Fifteenth-Century Japanese Chronicle*. s. 17.

¹⁸² OYLER, E. *Swords, Oaths and Prophetic Visions: authoring warrior rule in medieval Japan*. Honolulu: University of Hawai'i Press, 2006. s. 90.

¹⁸³ Tamtéž, s. 92.

¹⁸⁴ McCULLOUGH. *Yoshitsune – A Fifteenth-Century Japanese Chronicle*. s. 22.

Z velké míry se jedná o přijímání dvorských pozic jakožto odměny za vítězství v boji. Joritomo sice zakázal svým vazalům přijímat dvorské tituly bez jeho souhlasu, nicméně také funkcionářům dvora bylo zakázáno, aby bez konzultace s kamakurským pánem tyto tituly jeho vazalům udělovali¹⁸⁵. V obou případech, kdy tato situace nastala, udělil Jošicunemu tituly právě ex-císař Goširakawa. Poprvé se jednalo o odměnu za vítězství v bitvě v Iči no Tani, kdy Joritomo svého nejmladšího bratra nijak neoceníl, naopak odměny se dostalo jen Norijorimu, a Jošicune byl pouze jakožto zástupce Kamakury vyslán do Kjóta. Vzhledem k roli, již sehrál nejen ve válce Genpei, ale i v předcházejících sporech mezi Tairy a Minamoty, nelze vyloučit, že ex-císař nemínil udělení titulů pouze jako akt dobré vůle a uznání, nýbrž právě naopak, šlo o jeho snahu vyvolat mezi bratry další spory. Stejně tomu bylo i v druhém případě, tentokrát po poslední bitvě, bitvě u Dan no Ury. Joritomo, pravděpodobně již zcela přesvědčen o nedůvěryhodnosti svého bratra, jej odmítl v Kamakuře přijmout a nechal jej čekat v nedalekém Košigoe. Odtud psal Jošicune jednomu z Joritomových vazalů, Óe no Hiromotovi¹⁸⁶, dopisy, v nichž se snažil dokázat svou loajalitu vůči svému bratrovi. Ovšem Joritomo jej ani po třech týdnech nepřijal a Jošicune se proto odebral do Kjóta, kde byl naopak uvítán velmi nadšeně, a když mu byly ex-císařem uděleny další dvorské tituly, přijal je.

Od tohoto okamžiku již Jošicune prakticky neměl možnost se zachránit. Joritomo, pro nějž až doposud úspěšný vojevůdce začal být spíše možným protivníkem, jehož by nebylo snadné porazit, k Jošicunemu vyslal mnicha Tosabóa Šóšuna¹⁸⁷, aby se jej pokusil zavraždit. Jošicunemu a jeho vazalům se jej však podařilo chytit a Jošicune se obrátil na ex-císaře Goširakawu s prosbou o vydání příkazu ke stíhání Joritoma. Ex-císař sice příkaz vydal, nicméně získání veškerých prostředků k boji nechal v zásadě na Jošicunem a jeho strýci Jukiem, jenž se k synovci připojil. Jejich armáda byla poměrně malá a mnozí z těch, kdož dříve Jošicuneho podporovali, se v obavách o svůj život a majetek raději k Jošicunemu nepřidali. Jukiie s Jošicunem se vypravili k Jošicuneho držávám na Kjúšú, jejichž udělení bylo jedinou podporou, kterou mu ex-císař poskytl. Při bouři na moři však zahynula většina Jošicuneho a Jukiieho mužů a přišli také o velkou část loďstva, nezbylo jim tedy než utéct a skrývat se, dokud to jen bylo možné.

¹⁸⁵ SHIVELY; McCULLOUGH. *The Cambridge History of Japan Volume 2*. s. 708.

¹⁸⁶ OYLER, *Swords, Oaths and Prophetic Visions*. s. 100.

¹⁸⁷ Tosabó Šóšun 土佐坊昌俊 (1141–1185).

4.3.4 Shrnutí

Uvádí se, že ač byl Jošicune geniálním stratémem, byl poněkud horkokrevný, lehkovážný či dokonce naivní¹⁸⁸, na rozdíl od Joritoma, jenž se sice po založení svého kamakurského sídla již neobjevil v žádné z bitev, byl ale cílevědomý, rozvážný a velmi charismatický, díky čemuž dokázal přesvědčit a udržet si své následovníky a vytvořit relativně pevnou vládní strukturu. Pro Jošicuneho již ve svých plánech neměl místo a jen těžko se lze dohadovat, zda by Jošicune mohl mít nějakou výraznější roli ve vzniku šógunátu, kdyby se s Joritomem dokázal usmířit.

Za Jošicuneho jedinou „zásluhu“ pro vznik šógunátu by mohlo být považováno vytvoření záminky pro Joritomův útok na severní provincie a jim vládnoucí větev rodu Fudžiwara a následné dobytí těchto oblastí a porážku Fudžiwarů. Fudžiwarové z Óšú byli v této době asi jediní, kdo by byl schopen postavit se na odpor Joritomovým tendencím na sjednocení Japonska, kdyby se jim dostalo důvodu a dostatek času na přípravu¹⁸⁹. Jejich porážkou se sice Joritomo stal ve své podstatě vládcem celého tehdejšího Japonska, nicméně Jošicune se do severních provincií uchýlil, aby ochránil životy své rodiny, svůj a několika věrných, kteří jej stále následovali, a nikoli aby svému bratrovi pomohl oblast získat. Z tohoto důvodu se můžeme na Jošicuneho útěk na sever jen těžko dívat jako na skutečnou zásluhu.

¹⁸⁸ MORRIS. *The Nobility of Failure* s. 86.

¹⁸⁹ SANSOM, G. *A History of Japan to 1334*. Stanford: Stanford University Press, 1958. s. 326.

5. Odraz v kultuře a literatuře

Jak již bylo v dřívějších kapitolách zmíněno, stopa Minamoto no Jošicuneho v dějinách mizí v podstatě po jeho narození a znovu se objevuje až po dvaceti letech, kdy se Jošicune přidal ke svému bratrovi Minamoto no Joritomovi. Známo je jen několik dalších bodů v jeho životě, totiž jeho odchod z domu Taira no Kijomoriho do chrámu Kurama, když mu bylo asi šest let, poté jeho útěk z tohoto chrámu, asi o devět let později, a následná cesta do Hiraizumi v provincii Óšú, kde se setkal s Fudžiwara no Hidehirou, starým místním pánem, jenž se ho ujal, poskytl mu střechu nad hlavou a stal se pro něj náhradou za nikdy nepoznaného otce¹⁹⁰. Také události Jošicuneho života během několika let, kdy prchal před Joritomem na sever, zůstávají neobjasněny. Teprve poslední rok Jošicuneho života, od jeho druhého příchodu do Hiraizumi po dramatickou smrt v tzv. bitvě u Koromogawy, je opět historicky potvrzený.

Právě proto, že většinu svého života strávil mimo centrum veškerého dění, Kjóto, i přes své skvělé výkony v bitvách, byl pro tehdejší společnost spíše okrajovou postavou¹⁹¹. To vysvětluje, proč i přes obrovskou popularitu, jíž se mu dostalo po vítězných bitvách, jež vedl, nenašel nakonec dostatečný počet stoupců, kteří by mu pomohli bránit se Joritomovu pronásledování. Obrovské popularity, o kterou již nikdy nepřišel, se mu však dostalo během období Kamakura a Muromači¹⁹². Zatímco však ve skutečnosti byl spíše unaveným a zdrceným poutníkem, když se mu podařilo dorazit do Hiraizumi, v hrách i dalších literárních dílech se objevuje stále jako neohrožený a sebevědomý hrdina, ostře kontrastující se zlotřilým Joritomem snažícím se svého bratra zabít¹⁹³.

V mnoha příbězích nebo možná spíše legendách o Jošicunem jsou mladému veliteli připisovány nadpřirozené schopnosti a neobvyklé skutky. Kromě Jošicuneho se staly legendárními i jiné historické postavy účastníci se války Genpei. V některých dalších příbězích, které též operují s prvky nadpřirozena, nejsou schopnosti připisovány Jošicunemu, ale některé z dalších postav. Kromě nadpřirozených schopností jsou dalšími častými prvky mísení či záměna míst jednotlivých bitev, zejména Jašima a Dan no Ura.

K těm nejznámějším legendám patří příběh o Jošicuneho setkání s doposud neporazitelným Benkeiem, jehož dokázal porazit díky svým jedinečným bojovým

¹⁹⁰ Tamtéž, s. 326.

¹⁹¹ THOMPSON, M. W. *The Tales of Yoshitsune: A Study of Genre, Narrative Paradigms, and Cultural Memory in Medieval and Early Modern Japan*. New York, 2010. s. 11.

¹⁹² Tamtéž.

¹⁹³ SANSOM. *A History of Japan to 1334*. s. 326.

a magickým schopnostem. Těmto schopnostem se údajně naučil od přírodních duchů *tengu* žijících u chrámu Kurama¹⁹⁴. Jedna z těch nejbizarnějších legend, jež o Jošicunem kolují, vypráví o tom, že se Jošicunemu podařilo uniknout smrti v bitvě u Koromogawy. Poté údajně uprchnul z Japonska a přes Koreu a Čínu se dostal do Mongolska, kde se stal známým pod jménem Čingischán¹⁹⁵.

5.1 Heike monogatari

Heike monogatari (*Příběhu rodu Taira*) je válečným eposem (*gunki monogatari*) neznámého autora pocházejícím z první poloviny 13. století. Jak již název napovídá, jedná se o příběh vzestupu a pádu rodu Taira, tedy protivníka rodu Minamoto ve výše zmíněných událostech. Začíná již prvním střetem obou rodů v polovině 12. století, tedy rebelií éry Hógen, a končí smrtí císařovny Kenreimon-in v roce 1213, což znamená, že zahrnuje také všechny události války Genpei i vzniku šógunátu. Ačkoli jde o příběh rodu Taira, nejsou opomenuty žádné z dalších významných postav tohoto období, včetně Minamoto no Jošicuneho.

V *Heike monogatari* je Jošicune vykreslen tak, jak je všeobecně znám, totiž nejen jako vynikající a pohotově reagující stratég, ale zároveň i muž schopný soucitu s poraženými¹⁹⁶. Nicméně se také projevuje jako člověk horkokrevný a bojechtivý, což můžeme vidět například při hádce s Kadžiwarou Kagetokim před bitvou u Dan no Ury¹⁹⁷.

5.2 Jošicune senbonzakura

Hra *Jošicune senbonzakura*¹⁹⁸ napsaná Takedou Izumoem¹⁹⁹, Mijošim Šórakuem²⁰⁰ a Namikim Senrjúem²⁰¹ v roce 1747 byla původně určena pro loutkové divadlo *džóruri*, později však byla upravena pro divadlo *kabuki*. Toto dílo je jednou ze tří slavných her období Edo²⁰².

¹⁹⁴ McCULLOUGH, H. C. *Yoshitsune – A Fifteenth-Century Japanese Chronicle*. Stanford: Stanford University Press, 1996. s. 38.

¹⁹⁵ REISCHAUER, E. O.; KATŌ, I. *Japan – An Illustrated Encyclopedia*. 1. vyd. Tokyo: Kodansha Ltd., 1995. s. 1761.

¹⁹⁶ AUTOR NEZNÁMÝ. *Příběh rodu Taira*. 1. vyd. Přeložil Karel Fiala. Praha: Mladá fronta, 1993. s. 426.

¹⁹⁷ Tamtéž, s. 410.

¹⁹⁸ V překladu Jany Ryndové jako *Jošicune mezi květy sakur*.

¹⁹⁹ Takeda Izumo 竹田出雲(1691–1756) byl autorem her *džóruri*.

²⁰⁰ Mijoši Šóroku 三好松洛 (1696?–1772?) byl autorem her *džóruri*.

²⁰¹ Namiki Senrjú 並木千柳 (1695–1751) také znám jako Namiki Sósuke 並木宗輔 byl autorem her *kabuki* i *džóruri*.

²⁰² RYNDOVÁ, J. *Drama „Jošicune mezi květy sakur“*. *Minamoto no Jošicune jako stratég, dvořan a literární mýtus*. Praha, 2013. s. 89.

Hra byla napsána téměř šest set let od doby, kde její protagonisté žili, proto je pochopitelné, že se pod vlivem různých legend poněkud změnila role některých osob (např. tím, kdo Jošicuneho očerňuje, není Kadžiwara no Kagetoki, ale Jošicuneho a Joritomův bratr Norijori²⁰³). V této hře také došlo ke splynutí bitev u Jašimy a u Dan no Ury²⁰⁴. Dalším zajímavým prvkem je přítomnost liščího ducha, který na sebe vzal podobu Jošicuneho vazala Satóa Tadanobua²⁰⁵.

V této hře je Jošicune vyobrazen jakožto klidný, rozumný člověk, který nepostrádá odvahu a snaží se vyhnout konfliktům, ale přesto se cítí být spíše válečníkem než dvořanem²⁰⁶. Dle většiny historických zdrojů a také ve většině literárních děl se Jošicuneho konflikt s Joritomem vyhrotí, když Joritomo pošle mnicha Tosabóa Šósuna, aby Jošicuneho zabil. Jošicune v této hře je spíše zarmoucen, že se jeho vztah s bratrem ještě zhoršil, přesto ale nepřestává doufat v jeho nápravu. Je nicméně nucen uprchnout z Kjóta do severních provincií. Zajímavé je, že na rozdíl od reality Jošicune přežívá a nedorozumění s Joritomem se v závěru vysvětluje.

5.3 Další texty

Kromě těchto asi nejznámějších děl pojednávajících o válce Genpei a Minamoto no Jošicunem, existuje ještě obrovské množství dalších, ať již jde o hry divadla *nó*, *kabuki*, *džóroruri* či kroniky a šlechtické deníky. Z těchto z větší části historicky zaměřených děl stojí za zmínku *Azuma Kagami* (*Zrcadlo Východu*), kronika *Gikeiki* (*Zápisky o Jošicunem*) či deník Fudžiwary no Kanezaneho *Gjokujó*²⁰⁷.

Kronika *Azuma Kagami* byla napsána v druhé polovině 13. století a snaží se dokumentovat dějiny od počátku války Genpei do poloviny 13. století. I přesto, že je jejím autorem šógunátní úředník, není považována za zcela věrohodný zdroj informací, neboť mnohé záznamy jsou nekompletní a jiné neobjektivní, vykazující známky cíleného vyzdvihování rodu Hódžó²⁰⁸.

Gikeiki je dílo pocházející ze 14. století, tedy z doby již poměrně vzdálené od původních událostí. Již z názvu (*Zápisky o Jošicunem*) je zřejmé, že se toto dílo věnuje

²⁰³ RYNDOVÁ, J. *Drama „Jošicune mezi květy sakur“*. *Minamoto no Jošicune jako stratég, dvořan a literární mýtus*. Praha, 2013. s. 28.

²⁰⁴ Tamtéž, s. 6.

²⁰⁵ Sató Tadanobu 佐藤忠信 (1161–1186).

²⁰⁶ RYNDOVÁ. *Drama „Jošicune mezi květy sakur“*. s. 114.

²⁰⁷ SANSOM. *A History of Japan to 1334*. s. 165.

²⁰⁸ OYLER, E. *Swords, Oaths and Prophetic Visions: authoring warrior rule in medieval Japan*. Honolulu: University of Hawai'i Press, 2006. s. 87.

Jošicuneho životu. Na rozdíl od *Heike Monogatari*, kde jsou zmíněny převážně jen jeho skutky v bitvách, *Gikeiki* se jim téměř nevěnuje a naopak se zabývá částmi jeho života, které nejsou historicky podloženy, čímž dostává volné pole působnosti, nejen co se týče vykreslení Jošicuneho charakteru a schopností²⁰⁹.

Deník regenta Fudžiwara no Kanezaneho je pravděpodobně nejpresnějším záznamem týkajícím se konce 12. a začátku 13. století. Kanezane si vedl pečlivé denní záznamy ohledně všech událostí již od svého příchodu ke dvoru v roce 1158. Nebyl sice připuštěn k mnohým závažným jednáním, nicméně díky svým vynikajícím pozorovacím schopnostem si dokázal mnohá fakta odvodit²¹⁰. V jeho deníku jsou zaznamenány také události války Genpei a vzniku šógunátu z pohledu člověka žijícího u dvora.

Kromě *gunki monogatari* a různých divadelních her o Jošicunem, se pozdější autoři inspirovali i dalšími postavami války Genpei – velmi populárním se stal nejen jeho dobrý společník mnich Benkei, ale i jeho milenka, tanečnice Šizuka Gozen²¹¹. Častým námětem se stal i Jošicuneho bratranec Jošinaka se svou milenkou Tomoe Gozen²¹², jež se proslavila nejen svou krásou, ale také jako jedna z nemnoha žen, které se též účastnily bojů²¹³.

5.4 Výraz *hógan biiki*

Jedním z titulů, které Minamoto no Jošicune obdržel od císaře Goširakawy po bitvě u Iči no Tani byl titul příslušníka stráže levé brány, jinak též nazývaný *hógan*²¹⁴. Tohoto titulu se většinou užívalo, když se o Jošicunem mluvilo, namísto jiných titulů či jeho jména.

V době, kdy začal být Jošicuneho příběh populární, se vzhledem k jeho tragickému konci, začalo užívat spojení *hógan biiki*²¹⁵, označující sympatie, náklonnost k Jošicunemu, kvůli jeho smutnému osudu. Postupem času se význam poněkud rozšířil a v současnosti se používá pro vyjádření sympatií k tragickému hrdinovi všeobecně.

²⁰⁹ OYLER. *Swords, Oaths and Prophetic Visions*. s 75-76.

²¹⁰ SANSOM, George. B. *Japan, a Short Cultural History*. New York: Appleton-Century, 1943. s. 165-166.

²¹¹ Šizuka Gozen 静御前 (1165–1211).

²¹² Tomoe Gozen 巴御前 (1157–1247).

²¹³ BROWN, Steven T. From Woman Warrior to Peripatetic Entertainer: The Multiple Histories of Tomoe. *Harvard Journal of Asiatic Studies*. 1998, 58(1). s. 183.

²¹⁴ McCULLOUGH, H. C. *Yoshitsune – A Fifteenth-Century Japanese Chronicle*. Stanford: Stanford University Press, 1996. s. 18.

²¹⁵ McCULLOUGH. *Yoshitsune – A Fifteenth-Century Japanese Chronicle*. s. 31.

5.5 Shrnutí

Uvádí se, že literárních děl, v nichž figuruje Minamoto no Jošicune, vznikly během období Muromači a Tokugawa stovky, ne-li tisíce²¹⁶. Mnohé z nich nešetří nadpřirozenými prvky, jež mají za úkol vysvětlit mnohé z událostí jeho života a vyplnit místa, která jsou v historických záznamech prázdná. Právě tyto neobjasněné části jeho života, společně s jeho strategickým nadáním a bojovými schopnostmi, které mohl během svého pobytu v chrámu získat jen velmi obtížně, přispěly k jejich vzniku. K Jošicuneho popularitě v literatuře také nepochybně přispěl rozkol s bratrem, pronásledování, jemuž pak byl ze strany Joritoma vystaven (o tom nakonec pojednává výše zmiňovaná hra), a nakonec zrada z rukou Fudžiwary no Jasuhiry vedoucí k Jošicuneho smrti.

Z výše uvedeného se může zdát, že velká část těchto děl se zabývá spíše jeho útlým mládím a obdobím nedlouho před jeho smrtí, spíše než jeho činy na válečném poli, a pravděpodobně tomu tak i je. Ačkoli se Jošicunemu podařilo ve všech čtyřech bitvách i jiných menších potyčkách, jichž se účastnil, zvítězit, účastnil se válčení poměrně krátce, jen v letech 1184 a 1185. Dříve než si tedy mohl vytvořit pověst válečníka, o němž by legendy vyprávěly, stal se psancem, jemuž se podařilo na několik let zcela zmizet. Je také možné, že za Jošicuneho pověstí skvělého stratéga stojí právě jen to, že se mu podařilo zvítězit ve všech svých bitvách.

²¹⁶ THOMPSON. *The Tales of Yoshitsune*. s. 4.

Závěr

Minamoto no Jošicune je jedním z nejpoblárnějších legendárních japonských hrdinů. Důvodů, proč tomu tak je, je několik. Jeho život začíná v roce, kdy zemřel jeho otec, a jen díky přímluvě své matky je ušetřen otcovým sokem, ještě jako nemluvně. O jeho dětství a raném mládí, jež strávil převážně v chrámu Kurama a v severních provinciích Japonska, je známo relativně málo a většina těchto informací pochází z pozdějších zdrojů. Také útěk do severních provincií, kam se uchýlil pronásledován svým bratrem Minamoto no Joritomem, a jeho tragická smrt, kdy byl tváří v tvář obrovské přesile pronásledovatelů nucen zabít svou rodinu a sebe, aby unikl zajetí, se staly velkým zdrojem inspirace pro umělce všech následujících období.

Cílem této práce však bylo zjistit, jakou funkci zastával v bitvě, která znamenala konečnou porážku rodu Taira ve válce Genpei, v bitvě u Dan no Ury roku 1185 v Šimonoseckém průlivu, a také zjistit, jakým způsobem přispěl ke vzniku šógunátu Kamakura, jehož prvním šógunem se v roce 1192 stal jeho bratr Joritomo.

V první kapitole byly představeny události, jež vyústily v bitvu u Dan no Ury a umožnily vznik prvního šógunátu. Jednalo se zejména o omezení moci císaře regenty z rodu Fudžiwara na počátku 9. století. Pokusy císařů o navrácení moci vyvrcholily v boje, do nichž se vložily rody Minamoto a Taira. Jejich spory pak přerostly ve válku Genpei, jejíž závěrečnou, a pro Tairy osudnou, bitvou byla právě bitva u Dan no Ury.

Druhá kapitola zahrnovala informace o bitvě u Dan no Ury týkající se podmínek, jež oba soupeřící rody před bitvou měly. Podmínkami je zde myšlena pozice, z níž vypluly, velikost loďstva a druh pravidel, která měli k dispozici, ale u rodu Taira také důvod, proč se rozhodli vést bitvu v místě tak nebezpečném, jako je Šimonosecký průliv. Dále zde byl rozebrán průběh bitvy do takové míry, jak to umožnily dostupné zdroje. Posledním bodem této kapitoly bylo shrnutí důsledků bitvy pro oba rody i vznikající šógunát.

Třetí kapitola se zabývala vytvořením podmínek pro úspěšné fungování kamakurské vlády. Jednalo se o několik institucí, od správních po soudní, vznikající již během války Genpei. Kromě toho byly vytvořeny úřady, které umožňovaly kamakurskému režimu lépe kontrolovat dění v provinciích a spravovat obdělávání půdy a výběr daní. Velmi důležité také bylo ustanovení vztahu s kjótskými vládními institucemi a zavedení kamakurského pána jakožto rovnocenné autority.

Náplní čtvrté kapitoly bylo představení Minamoto no Jošicuneho a poznatků, jež jsou o jeho životě známé a považované za poměrně spolehlivé. Pravdou je, že řada událostí v jeho životě stále není a pravděpodobně nikdy nebude objasněna. Jediné období Jošicuneho života, o němž nemají historikové žádné pochybnosti ani domněnky, je to, které strávil ve službách svého bratra jako velitel jeho armády. Druhou část této kapitoly tvořil pokus o objasnění okolností, jež Minamoto no Jošicune mohl či nemohl ovlivnit v bitvě u Dan no Ury. Třetí část se zaměřila na okolnosti vzniku šógunátu, respektive na zjištění, jakou roli Minamoto no Jošicune v jeho vzniku hrál a zda byl schopen mu napomoci.

Poslední kapitola pojednávala o literárních záznamech dějinných událostí a jejich variacích a dále se zabývala odkazy, které se z období války Genpei a následných období zachovaly dodnes. Zajímavé jsou nadpřirozené prvky, které se v mnohých příbězích začaly vyskytovat.

Vody Šimonoseckého průlivu, kde se bitva u Dan no Ury udála, jsou divoké a nebezpečné i pro dnešní lodě. Směr proudu v průlivu se mění dle dmутí mořské hladiny, v ranních hodinách směřuje přílivový proud do Vnitřního moře, kolem poledne se otáčí a mění se v proud odlivový směřující z Vnitřního moře ven. Celá bitva byla naplánována tairskými bojovníky tak, aby byli ve výhodě, tedy, aby proud unášel jejich protivníky a ti byli nuceni soustředit se kromě boje i na manévrování. Minamotům se nicméně podařilo útok odrazet tak dlouho, až se otočil proud a začal strhávat loďstvo nepřítele k pobřeží. Tehdy nastal jediný okamžik, kdy Minamoto no Jošicune dostal možnost využít své schopnosti. Spěšně vyhodnotil situaci a nakázal svým mužům, aby stříleli na protivníkovy veslaře a kormidelníky, čímž jim znemožnil řídit vlastní pohyb. Tairové unášení k pobřeží a zrazení svými spojenci spáchali sebevraždu skokem do vody. Lze jen těžko odhadnout, jak by bitva dopadla bez Jošicuneho rozhodnutí, nicméně vzhledem k tomu, že Minamotové byli od počátku v početní převaze, výsledek bitvy by se pravděpodobně příliš nezměnil.

Co se vzniku šógunátu týká, ukázalo se, že ani zde neměl Jošicune velkou úlohu. Jošicune strávil většinu svého života v severním Japonsku, stranou od všech mocenských záležitostí a intrik. Ačkoli byl pravděpodobně skvělým taktikem a válečníkem, nedokázal se rozumně vypořádat s protivníky z vlastních řad. Jeho bratr, budoucí první šógun Joritomo, jej sice zahrnul do svých plánů, ale nezdráhal se ho zbavit, když se mu začalo zdát, že mu je Jošicune víc na škodu, než k užítku. Kvůli své horkokrevnosti Jošicune doplatil na svůj špatný vztah s Kadžiwarou Kagetokim, Joritomovým věrným vazalem.

Kdyby byl v jednání s lidmi schopen stejné rozvahy, jakou projevil v boji, nejspíš by byl schopen se i s tímto neoblíbeným mužem snést lépe a najít si spojence, kteří by se ho zastali. Joritomo jej však držel dál od veškerého politického dění a Jošicune neměl dostatečný vliv, aby byl sám schopen něco podniknout.

V závěru lze tedy říci, že oproti popularitě, již se Jošicunemu dostalo během následujících staletí, byl ve své době poměrně nevýraznou postavou, která byla událostmi unášena, spíše než, aby je tvořila.

Anotace

Jméno autora:	Alžběta Roztočilová
Jméno fakulty – katedry:	Filozofická fakulta – Katedra asijských studií
Název práce:	Postava Minamoto no Jošicuneho a jeho role v bitvě u Dan no Ury a ve vzniku šógunátu Minamoto no Yoshitsune and His Part in the Battle of Dan no Ura and in the Establishment of the Shogunate
Vedoucí bakalářské diplomové práce:	Mgr. Sylva Martinásková
Počet stran:	54
Počet znaků s mezerami:	75 300
Počet titulů použité literatury:	34
Počet příloh:	2
Klíčová slova:	Dan no Ura, dějiny, Genpei, Heian, Kamakura, Minamoto no Jošicune, šógunát

Náplní této práce je nalezení úlohy Minamoto no Jošicuneho v bitvě u Dan no Ury (25. 4. 1185), poslední bitvě války Genpei, a v následném založení šógunátu. V úvodu se tato práce věnuje událostem, jež k válce Genpei vedly, a událostem, které v jejím průběhu předcházely bitvě u Dan no Ury. Dále jsou vysvětleny okolnosti bitvy a rozebrán její průběh. Následuje rozbor prvků, které přispěly ke vzniku šógunátu. Poté se práce zabývá postavou Minamoto no Jošicuneho v historickém kontextu výše popsaných událostí a rozebírá, jakou roli v nich zastával. Závěrečná část se dotýká odrazu bitvy u Dan no Ury a postavy Minamoto no Jošicuneho v japonské literatuře a kultuře. Minamoto no Jošicune je považován za výborného válečníka a стратега, tato práce však ukázala, že ačkoli byla jeho role ve válce Genpei přínosem, v bitvě u Dan no Ury velkou úlohu neměl. Stejně tak se ukázalo, že pro vznik šógunátu nebyl příliš významným.

Abstract in English

This thesis is concerned with Minamoto no Yoshitsune and the part he had in the Battle of Dan no Ura (25. 4. 1185), last battle of the Genpei War, and the consequent establishment of the shogunate. Firstly, the events leading to the Genpei War and those that preceded the Battle of Dan no Ura during said war are introduced. Then the circumstances and the course of the Battle are analysed. Subsequently, an analysis of elements contributing to the establishment of the shogunate is provided. Eventually, the character of Minamoto no Yoshitsune in the context of previously described events is introduced and his part in the Battle of Dan no Ura and in the establishment of the shogunate is analysed. Lastly, the image of the Battle of Dan no Ura and of Minamoto no Yoshitsune left in Japanese literature and culture is mentioned. Minamoto no Yoshitsune is thought to be an excellent warrior and strategist, this thesis however shows, while his presence was of benefit to the Minamoto cause in the Genpei War, his part in the Battle of Dan no Ura was rather small. Even less important seems to be his part in the establishment of the shogunate.

Key words: Dan no Ura, Genpei, Heian, history, Kamakura, Minamoto no Yoshitsune, shogunate

Seznam použité literatury

Primární literatura:

AUTOR NEZNÁMÝ. *Příběh rodu Taira*. 1. vyd. Přeložil Karel Fiala. Praha: Mladá fronta, 1993. 480 s. ISBN 80-204-0361-2.

Sekundární literatura:

BROWN, Steven T. From Woman Warrior to Peripatetic Entertainer: The Multiple Histories of Tomoe. *Harvard Journal of Asiatic Studies*. 1998, 58(1). 183-199. ISSN 0073-0548.

DE BENVILLE, James S. *Saitō Musashi-bō Benkei (Tales of the Wars of the Gempei) – Volume II*. Yokohama: J. S. De Benneville, 1910. 580 s. OCLC 31337869. Dostupné z: https://openlibrary.org/books/OL24832607M/Saitō_Musashi-bō_Benkei

FAIRBANK, John K.; REISCHAUER, Edwin O.; CRAIG, Albert M. *East Asia: Tradition & Transformation*. 2. vyd. Boston: Houghton Mifflin Co., 1989. 1027 s. ISBN 0-395-45023-3.

FARRIS, William Wayne. *Heavenly warriors*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1992. 486 s. ISBN 0-674-38703-1.

GRANT, R. G. *Námořní bitvy: 3000 let válčení na moři*. 1. vyd. Přeložil František Novotný. Praha: Knižní klub, 2010. 360 s. ISBN 978-80-242-2682-8.

HALL, John W.; JANSEN, Marius B.; KANAI, Madoka; TWITCHETT, Denis. *The Cambridge History of Japan Volume 3: Medieval Japan*. 6. vyd. New York: Cambridge University Press, 2006. 712 s. ISBN 978-0-521-22357-7.

HENSHALL, Keneth. G. *A History of Japan: From Stone Age to Superpower*. New York: St. Martin's Press, 1999. 242 s. ISBN 0-312-21986-5.

MARDER, Arthur J. From Jimmu Tennō to Perry Sea Power in Early Japanese History. *The American Historical Review*. Oxford: Oxford University Press, 1945, 51(1). 1-34. ISSN 0002-8762

MASON, R. H. P.; CAIGER, J. G. *Dějiny Japonska*. Přeložila Petra Müllerová. Praha: Fighters Publications, 2007. 410 s. ISBN 978-80-86977-13-3.

- MASS, Jeffrey. Court and Bakufu in Japan. In: *Essays in Kamakura History*. New Haven: Yale University Press, 1982. 252 s. ISBN 0-300-02653-6.
- MASS, Jeffrey P. *Warrior Government in Early Medieval Japan: A Study of the Kamakura Bakufu, Shugo and Jitō*. London: Yale University Press, Ltd., 1974. 257 s. Yale historical publications, sv. 103. ISBN 0-300-01756-1.
- MASS, Jeffrey. P. *Yoritomo and the Founding of the First Bakufu: The Origins of Dual Government in Japan*. Stanford CA: Stanford University Press, 1999. 278 s. ISBN 978-08-047-3591-9.
- McCULLOUGH, Helen C. *Yoshitsune – A Fifteenth-Century Japanese Chronicle*. Stanford: Stanford University Press, 1996. 367 s. ISBN 08-047-0270-5.
- MORRIS, Ivan. *The Nobility of Failure: Tragic Heroes in the History of Japan*. London: Martin Secker & Warburg, Ltd., 1975. 500 s. SBN 436- 28809-5.
- MORRIS, Ivan. Yoshitsune and the Triumph of Misfortune. *History Today*. 1972, 22(7). 490-500.
- MORTON, W. Scott; OLENIK, J. Kenneth. *Japan: Its History and Culture*. 4. vyd. New York: McGraw-Hill, Inc., 2004. 340 s. ISBN 978-00-714-6062-0.
- OYLER, Elizabeth. *Swords, Oaths and Prophetic Visions: authoring warrior rule in medieval Japan*. Honolulu: University of Hawai'i Press, 2006. 218 s. ISBN 978-08-248-2922-3.
- REISCHAUER, Edwin O.; KATŌ, Ichirō. *Japan – An Illustrated Encyclopedia*. 1. vyd. Tokyo: Kodansha Ltd., 1995. 1924 s. ISBN 4-06-205938-X.
- RYNDOVÁ, Jana. *Drama "Jošicune mezi květy sakur". Minamoto no Jošicune jako stratég, dvořan a literární mýtus*. Praha, 2013. Disertační práce. Univerzita Karlova. Filozofická fakulta. Vedoucí práce Zdeňka ŠVARCOVÁ.
- SANSOM, George. *A History of Japan to 1334*. 1. vyd. Stanford: Stanford University Press, 1958. 500 s. ISBN 978-08-047-0522-6.
- SANSOM, George. B. *Japan, a Short Cultural History*. New York: Appleton-Century, 1943. 554 s. OCLC 230703089.
- SHINODA, Minoru. *The Founding of the Kamakura Shogunate, 1180–1185*. New York: Columbia University Press, 1960. 385 s. Records of civilization, sources and studies, sv. 57. OCLC 477404.
- SHIVELY, Donald H.; McCULLOUGH, William H. *The Cambridge History of Japan Volume 2: Heian Japan*. New York: Cambridge University Press, 1999. 762 s. ISBN 0-521-22353-9.

- STEENSTRUP, Carl. *Hōjō Shigetoki (1198–1261) and his Role in the History of Political and Ethical Ideas in Japan*. London: Curzon Press Ltd., 1979. 374 s. Scandinavian Institute of Asian Studies monograph series, sv. 41. ISBN 0-7007-0132-X.
- THOMPSON, Matthew Webster. *The Tales of Yoshitsune: A Study of Genre, Narrative Paradigms, and Cultural Memory in Medieval and Early Modern Japan*. New York, 2010. 267 s. Disertační práce. Columbia University in the City of New York. Department of East Asian Languages and Cultures. Vedoucí práce: Haruo Shirane.
- TURNBULL, Stephen. *Fighting Ships of the Far East (2): Japan and Korea AD 612–1639*. Oxford: Osprey Publishing, 2003. 48 s. New Vanguard, sv. 63. ISBN 1-84176-478-7.
- TURNBULL, Stephen. *Samuraj: Příběh vznešených japonských válečníků*. Přeložil Blahoslav Mikolášek. Praha: Metafora, 2006. 256 s. ISBN 80-7359-081-6.
- TURNBULL, Stephen R. *The Samurai: A Military History*. 1. vyd. New York: Macmillan, 1977. 285 s. ISBN 978-18-7341-038-7.
- TURNBULL, Stephen. *The Samurai Sourcebook*. 2. vyd. London: Cassell, 2000. 320 s. ISBN 1-85409-523-4.
- TURNBULL, Stephen. *Válečníci středověkého Japonska*. Přeložila Petra Müllerová. Praha: Fighters Publications, 2007. 288 s. ISBN 978-80-86977-18-8.
- VASILJEVOVÁ, Zdeňka. *Dějiny Japonska*. Praha: Svoboda, 1986. 603 s. OCLC 39436839.

Internetové zdroje

- NEWFIELDS, Tim. Shizuoka Profiles: Kajiwara Kagetoki. *T NEWFIELDS – Art, Articles, Poetry and Educational Materials* [Online]. Poslední změna: 28. 12. 2007. [Cit. 31. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.tnewfields.info/sb/kaji.htm>
- SEAL, F. W. Kajiwara Kagetoki. *The Samurai Archive Japanese History Page* [online]. Poslední změna 19. 2. 2007. [Cit 15. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.samurai-archives.com/kagetoki.html>

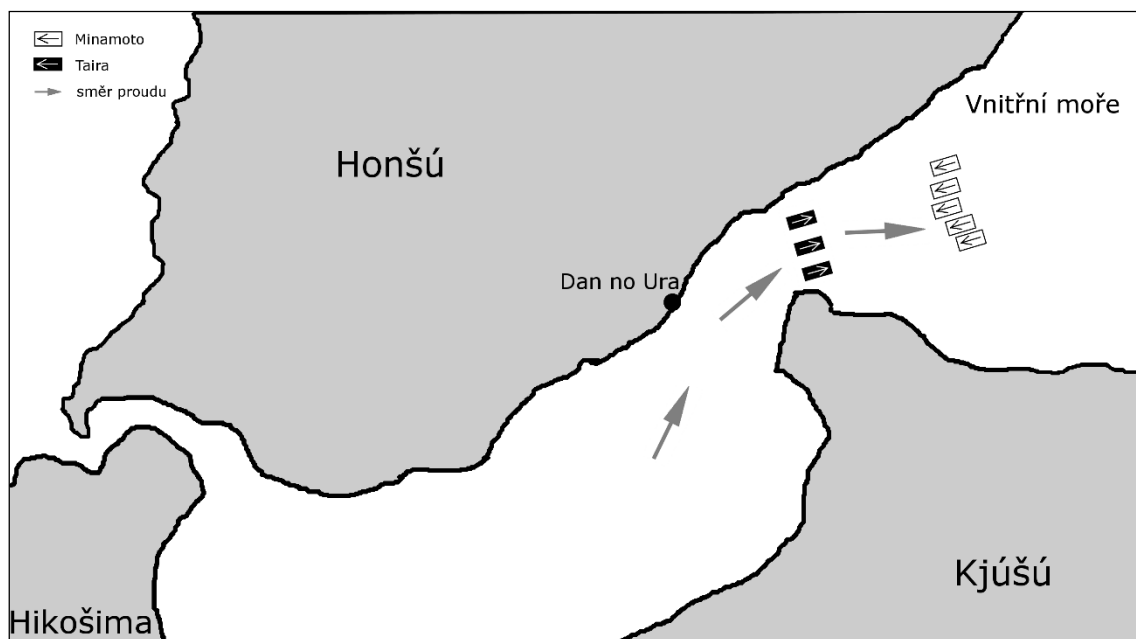
Seznam příloh

Příloha č. 1. Poloha lodí a směr proudu na začátku bitvy u Dan no Ury

Příloha č. 2. Poloha lodí a směr proudu před koncem bitvy u Dan no Ury

Příloha č. 1

Poloha lodí a směr proudu na začátku bitvy u Dan no Ury

Příloha č. 2

Poloha lodí a směr proudu před koncem bitvy u Dan no Ury

